

ปัญหารัฐอิสลาม (Islamic State) ในตะวันออกกลาง: บทเรียนสำหรับภูมิภาคอาเซียน

The Problem of Islamic State in the Middle East:
the Lesson for the ASEAN Region

พลตรี อภิศักดิ์ สมบัติเจริญนนท์

ผู้อำนวยการศูนย์ศึกษายุทธศาสตร์ สถาบันวิชาการป้องกันประเทศ

Maj. Gen. Apisak Sombutcharenonn

Director of Strategic Studies Center

E-mail: apisak07@gmail.com

บทคัดย่อ

หลังจากเกิดเหตุการณ์ก่อการร้ายเขย่าโลกเมื่อ 11 กันยายน 2544 จนสหรัฐฯ ต้องประกาศสงครามเพื่อตามล่าโอซามา บิน ลาเดน (Osama bin Laden) ผู้ก่อตั้งกลุ่มอัลกออิดะห์ (Al-Qaeda) ซึ่งสหรัฐฯ เชื่อว่าเป็นผู้อยู่เบื้องหลังปฏิบัติการครั้งนั้น ถึงแม้ผลของการตามล่าจะประสบความสำเร็จหลังใช้เวลาถึง 10 ปี แต่กลับไม่สามารถนำความสงบสุขกลับมาสู่โลกและภูมิภาคได้ ในทางกลับกันกลับทำให้เกิดกลุ่มก่อการร้ายกลุ่มใหม่ที่มีความสุดโต่งยิ่งกว่าภายใต้ชื่อ “IS” หรือ “Islamic State” โดยกลุ่มก่อการร้ายกลุ่มนี้มีเป้าหมายเพื่อก่อตั้งรัฐอิสลามให้เป็นศูนย์กลางและผู้นำของชาวมุสลิมทั้งโลก (Caliphate) ด้วยการอ้างนำหลักศาสนามาเป็นเครื่องมือและใช้สื่อโซเชียล (Social Media) ในการเผยแพร่อุดมการณ์ของกลุ่ม ทำให้มีผู้ที่ฝึกฝนจำนวนมากเดินทางเข้าไปรวมรบในอิรักและซีเรียที่ทางกลุ่มยึดครองและประกาศก่อตั้งเป็นรัฐอิสลาม (Islamic State of Iraq and the Levant) แต่จากการปราบปรามอย่างหนักด้วยการสนับสนุนของมหาอำนาจทั้งรัสเซียและสหรัฐฯ ในที่สุดซีเรียและอิรักก็สามารถยึดดินแดนคืนจากกลุ่มไอเอสได้เป็นส่วนใหญ่ ทำให้ทางกลุ่มต้องปรับกลยุทธ์ใหม่ โดยกระตุ้นให้สมาชิกที่กระจายอยู่ในหลายประเทศใช้ปฏิบัติการก่อการร้ายโดยลำพัง (Lone Wolf) ซึ่งวิธีดังกล่าวก็ยังส่งผลกระทบทั้งทางจิตวิทยาและสร้างความสูญเสียในหลายภูมิภาคจนถึงปัจจุบัน ในส่วนของภูมิภาคอาเซียนพบว่ากลุ่มก่อการร้ายหลายกลุ่มได้ประกาศตัวสมาชิกภักดีต่อไอเอสและเจริญรอยตามทั้งการใช้สัญลักษณ์และวิธีการ โดยเหตุการณ์ที่ทำให้อาเซียนต้องตื่นตัวอย่างมากคือการยึดเมืองมาราวีของฟิลิปปินส์โดยกลุ่มมาอูเต (Maute) หรือที่เรียกตัวเองว่า “Islamic State of Lanao” ทำให้รัฐบาลฟิลิปปินส์ต้องทุ่มกำลังทหารเข้าปราบปรามแต่ก็ต้องใช้เวลาถึง 5 เดือนเต็มจึงสามารถยึดเมืองคืนได้สำเร็จ และสามารถสังหารกลุ่มก่อการร้ายได้เป็นจำนวนมาก อย่างไรก็ตามกลุ่มก่อการร้ายที่ฝึกฝนไอเอสก็ยังไม่หมดไป ยังคงมีการเคลื่อนไหวปฏิบัติการในหลายประเทศของอาเซียน ทั้งมาเลเซีย อินโดนีเซีย และฟิลิปปินส์

จะเห็นได้ว่าการก่อเกิดของการก่อตั้งรัฐอิสลามในตะวันออกกลางได้ส่งผลให้การก่อการร้ายทั่วโลกและในอาเซียนมีความรุนแรงขึ้น รวมถึงการปฏิบัติการยึดเมืองมาราวีที่ไม่คาดคิดมาก่อนว่าจะเกิดขึ้นในอาเซียน บทวิจัยนี้จึงได้กำหนดกรอบการวิจัยด้วยการศึกษาก่อการร้ายโดยรัฐอิสลามในตะวันออกกลาง วิเคราะห์เปรียบเทียบกับการก่อการร้ายในภูมิภาคอาเซียนผ่านตัวแปรร่วมที่สำคัญทั้งในแง่ของความเป็นมาเชิงประวัติศาสตร์ ความแตกต่างของภูมิรัฐศาสตร์ ปัจจัยภายในและปัจจัยภายนอกที่ส่งผลต่อการก่อการร้าย และการพัฒนาของสถานการณ์ รวมถึงการสัมภาษณ์เชิงลึกผู้เชี่ยวชาญที่มีส่วนเกี่ยวข้องทั้งไทยและต่างประเทศ เพื่อนำมาเป็นบทเรียนในการเสนอแนะแนวทางกำหนดนโยบายด้านการเมืองระหว่างประเทศของอาเซียน ในการเสริมสร้างความมั่นคงและป้องกันปัญหาการขยายตัวด้านการก่อการร้ายของภูมิภาคอาเซียน รวมถึงประเทศไทยในอนาคต

คำสำคัญ: รัฐอิสลาม, การก่อการร้าย, ประชาคมอาเซียน, ตะวันออกกลาง

ABSTRACT

After the 9/11 incident, on 11 September 2001, had shaken the world, the United States declared “War on terror” to hunt down Osama bin Laden, the founder of Al-Qaeda, who believed to be the mastermind behind the incident. Although the operation was declared a success after 10 years of hunting, it cannot bring back peace to the world and the region. Instead, it has created a more extreme terrorist group aiming to establish an Islamic State as the centre and leader of all Islamic worlds known as “Caliphate”. Later on, the group had successfully occupied part of Iraq and Syria and declared the establishment of “Islamic State of Iraq and the Levant” and called itself “Islamic State” or “IS”. With the hard suppression and support of major powers such as Russia and the United States, Syria and Iraq were able to seize territory back from IS. Nonetheless, IS is still able to operate around the world by using social media as a tool to spread its ideology. In ASEAN, the world has witnessed the capture of Marawi, the city in Mindanao, the Philippines, by Maute who call themselves the “Islamic State of Lanao”. The Philippines government had spent 5 months to seize back the town and the Maute’s brothers were killed in the combat. However, the terrorist groups affiliated to IS are still operating in several countries of ASEAN such as Malaysia, Indonesia and the Philippines. The formation of the establishment of an Islamic State in the Middle East has resulted in intensified acts of terrorism around the world and ASEAN.

With the significance of the IS activities, this paper seeks to suggest lessons learned and proposes policies to strengthen and prevent the expansion of terrorism in the ASEAN’s region and Thailand. The scope of this research is the study of establishment of Islamic states in the Middle East compared with terrorist activities in ASEAN through 5 factors namely; history, geopolitics, internal factors, external factors and development of the situation.

Finally, I do hope that information from in-depth interviews with Thai and international experts will make the paper more valuable.

Keywords: Islamic State, Terrorism, ASEAN Community, Middle East

บทนำ

จากเหตุการณ์ที่กลุ่มก่อการร้ายได้ก่อวินาศกรรมเขย่าโลก โดยการจี้เครื่องบินพุ่งชนตึกเวิลด์เทรดเซ็นเตอร์ (World Trade Center) เมื่อวันที่ 11 กันยายน พ.ศ. 2544 ทำให้นายจอร์จ ดับเบิลยู. บุช (George W. Bush) ประธานาธิบดีสหรัฐฯ ในขณะนั้น ประกาศทำสงครามกับกลุ่มก่อการร้าย และเรียกร้องให้นานาชาติเข้าร่วมทำสงครามต่อต้านการก่อการร้ายด้วย

ในห้วงของการต่อสู้กับกลุ่มก่อการร้ายในตะวันออกกลาง ทำให้เกิดกลุ่มก่อการร้ายกลุ่มใหม่ขึ้นมีชื่อเรียกว่ากลุ่มรัฐอิสลามในอิรักและซีเรีย (The Islamic State in Iraq and Syria: ISIS) หรือรัฐอิสลามอิรักและลิแวนต์ (The Islamic State in Iraq and the Levant: ISIL) ก่อตั้งขึ้นเมื่อปี พ.ศ. 2547 ด้วยการพัฒนามาจากกลุ่มอัลกออิดะฮ์ในอิรัก (AQI) แต่เนื่องจากเป้าหมายที่แตกต่างกันทำให้ทั้งสองกลุ่มตัดขาดความสัมพันธ์ระหว่างกันในปี พ.ศ. 2557 โดยกลุ่มไอซิส (ISIS) มีเป้าหมายเพื่อก่อตั้ง “รัฐอิสลาม” ในอิรักและซีเรีย ซึ่งภายหลังการเปลี่ยนผ่านมาระยะหนึ่งกลุ่มไอซิส (ISIS) จึงได้มีการเปลี่ยนชื่อใหม่มาเป็นไอเอส (Islamic State) และใช้มาจนถึงปัจจุบัน

โดยกลุ่ม “ไอเอส” เป็นขบวนการตั้งจุดให้กลุ่มที่มีแนวคิดหัวรุนแรงจากทั่วโลก รวมทั้งจากเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ หลังไหลเข้าไปในสมรภูมิตะวันออกกลางเป็นจำนวนมาก และนับเป็นจุดเริ่มต้นของการแพร่ขยายแนวคิดการตั้งรัฐอิสลามจากตะวันออกกลางเข้ามายังภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ หรืออาเซียน จนในที่สุดได้เกิดการบุกยึดเมืองมาราวิชของฟิลิปปินส์ โดยกลุ่มก่อการร้าย “มาอูเต” (Maute) ที่ประกาศตัวเป็นกลุ่มก่อการร้ายสาขาของกลุ่มไอเอส มีการใช้สัญลักษณ์ของกลุ่มไอเอส และมีการตั้งฉายาของกลุ่มว่า “ไอเอสแห่งลาเนา”

จะเห็นได้ว่า การขยายอิทธิพลในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ของกลุ่มไอเอสเป็นภัยคุกคามที่สำคัญของอาเซียนในปัจจุบัน ผู้วิจัยจึงได้สนใจทำการศึกษาวิจัยเรื่อง “ปัญหาของรัฐอิสลาม (Islamic State) ในตะวันออกกลาง: บทเรียนสำหรับภูมิภาคอาเซียน”

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาความเป็นมาและพัฒนาการของปัญหา รัฐอิสลาม ในตะวันออกกลางตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน และอิทธิพลของรัฐอิสลาม ที่ส่งผลกระทบต่อภูมิภาคอาเซียน
2. เพื่อศึกษา/วิเคราะห์เปรียบเทียบความเหมือนและความต่างระหว่างเหตุการณ์ที่นำไปสู่การก่อตั้งรัฐอิสลาม ในตะวันออกกลางกับอาเซียน
3. เพื่อเสนอแนะแนวทางกำหนดนโยบายด้านการเมืองระหว่างประเทศของอาเซียนในการป้องกัน/เสริมสร้างความมั่นคงและป้องกันปัญหาการขยายตัวด้านการก่อการร้ายของภูมิภาคอาเซียน รวมถึงประเทศไทยในอนาคต

ข้อจำกัดการวิจัย

ถึงแม้ว่ากลุ่มประชากรที่ทำการสัมภาษณ์เชิงลึกจะเป็นผู้เชี่ยวชาญ เป็นผู้ที่มีอำนาจหน้าที่ในกระบวนการตัดสินใจ เกี่ยวข้องกับการป้องกันและการต่อต้านการก่อการร้ายโดยตรง และเป็นผู้ทรงคุณวุฒิที่มีความรู้ ความเชี่ยวชาญ และทำการศึกษารื่องการก่อการร้ายมาเป็นอย่างดี แต่ด้วยภาระหน้าที่ที่ต้องปฏิบัติของแต่ละท่าน ส่งผลให้มีเวลาในการให้สัมภาษณ์ค่อนข้างจำกัด ไม่สามารถลงรายละเอียดได้ครบทุกประเด็น

ส่วนข้อจำกัดในเรื่องการเก็บรวบรวมข้อมูลทุติยภูมิในการวิจัย เนื่องจากข้อมูลที่ได้จากผู้ให้สัมภาษณ์เป็นข้อมูลที่ผู้ให้สัมภาษณ์มีอยู่ ณ ขณะนั้น และมีโอกาสหรือความเป็นไปได้ที่ผู้ให้สัมภาษณ์ไม่สามารถตอบคำถามอย่างตรงไปตรงมาได้ทั้งหมด เนื่องจากเป็นข้อมูลที่อาจไม่สมควรเปิดเผย เป็นต้น

ประโยชน์ของการวิจัย

1. ทราบถึงความเป็นมาของปัญหาที่นำไปสู่การก่อตั้งรัฐอิสลามในตะวันออกกลาง สถานการณ์และพัฒนาการตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน และอิทธิพลของรัฐอิสลามที่ส่งผลกระทบต่อการก่อการร้ายในภูมิภาคอาเซียน
2. บทเรียนที่ได้จากการศึกษา/วิเคราะห์ เปรียบเทียบ

ความเหมือนและความต่างระหว่างเหตุการณ์ที่นำสู่การก่อตั้งรัฐอิสลาม ในตะวันออกกลางกับอาเซียน

3. ได้ข้อเสนอแนะแนวทางในการกำหนดนโยบายด้านการเมืองระหว่างประเทศของอาเซียนและไทย เพื่อการป้องกัน/เสริมสร้างความมั่นคงและป้องกันปัญหาการขยายตัวด้านการก่อการร้ายของภูมิภาคอาเซียน รวมถึงประเทศไทยในอนาคต

การทบทวนวรรณกรรม

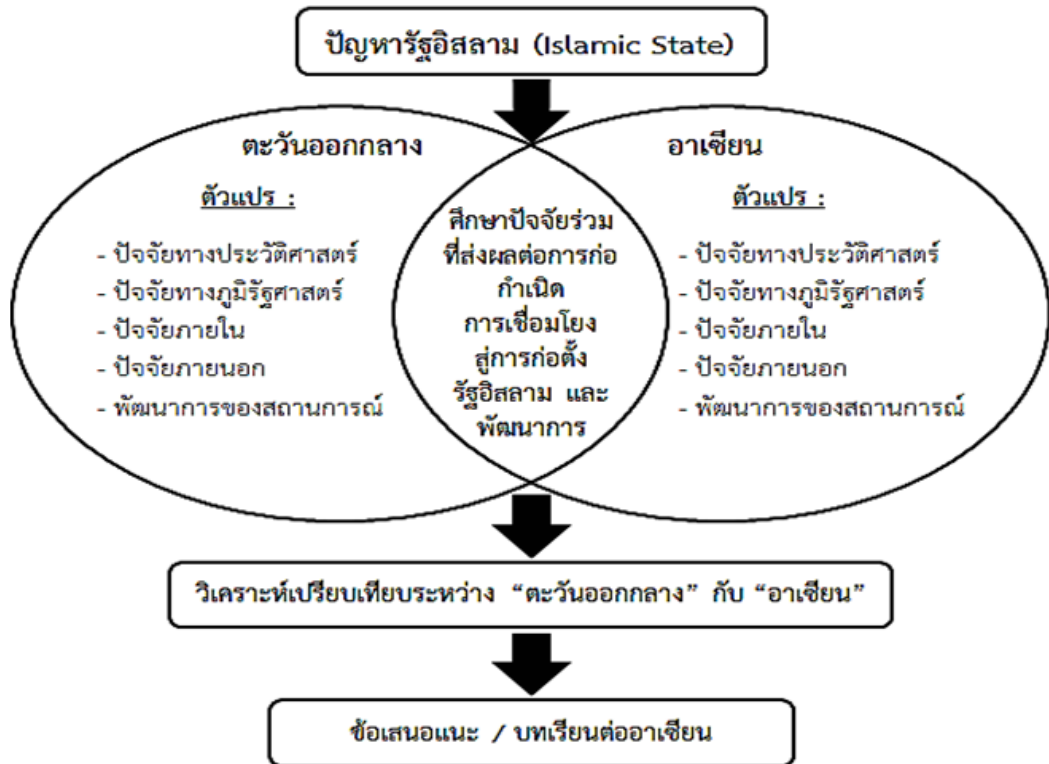
การทบทวนวรรณกรรมในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ศึกษาทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการก่อการร้ายที่มีหลากหลาย แต่แต่ละทฤษฎีจะมีจุดเด่นที่แตกต่างกัน ซึ่งงานวิจัยฉบับนี้ ผู้วิจัยได้นำทฤษฎี 6 ทฤษฎี มาอธิบายถึงปัจจัยภายในและภายนอกที่ส่งผลต่อกลุ่มก่อการร้าย ดังนี้ 1) **ทฤษฎีทางปรัชญาว่าด้วยการศาสนา** ที่อธิบายถึงการใช้ศาสนาเป็นแรงจูงใจในการก่อเหตุ โดยการตีความคำสอนทางศาสนาไปในแนวทางของตน 2) **ทฤษฎีโลกาภิวัตน์** ที่ชี้ให้เห็นถึงการต่อต้านการบริโภคนิยมตะวันตกที่แทรกแซงเข้าไปในประเทศต่าง ๆ จนทำให้เกิดการสูญเสียขนบธรรมเนียมประเพณีเดิม และการประพุดติผิดจากจารีตศาสนา ส่งผลให้เกิดความขัดแย้งขึ้นระหว่างชนชาติจนเกิดการก่อการร้ายในที่สุด 3) **ทฤษฎีการเคลื่อนไหวทางสังคม** ที่อธิบายว่าอุดมการณ์และการกระทำของรัฐเป็นปัจจัยที่ทำให้เกิดความรุนแรง 4) **ทฤษฎีทางโครงสร้าง** ได้เสนอปัจจัยทางสภาพแวดล้อมที่เป็นสาเหตุให้เกิดการก่อการร้าย ได้แก่ สภาพแวดล้อมทางการเมืองทั้งภายในและภายนอกประเทศ เศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม 5) **ทฤษฎีเกี่ยวข้องกับการถูกกีดกัน** ซึ่งเชื่อว่าเมื่อมนุษย์มีความรู้สึกถูกกีดกัน ปับคั่น และคับข้องใจ จะแสดงพฤติกรรมที่มีความรุนแรงออกมา 6) **ทฤษฎีคลื่น** เป็นการอธิบายถึงการก่อการร้ายสมัยใหม่ โดยการแบ่งห้วงเวลาของการก่อการร้ายในยุคต่าง ๆ โดยในยุคแรกคือยุคการลอบสังหารบุคคลสำคัญ ยุคที่ 2 คือยุคแห่งการสร้างภาษาที่ใช้เรียกการก่อการร้ายขึ้นมาใหม่ ยุคที่ 3 คือยุคแห่งปัญหาการเมืองระหว่างประเทศ เนื่องจากมีความพยายามในการแก้ไขปัญหาการก่อการร้ายขึ้น โดยการสร้างกรอบความร่วมมือระหว่างประเทศ และคลื่นลูกสุดท้ายคือปัญหาการก่อการร้ายทางศาสนา

อย่างไรก็ตาม เพื่อให้การศึกษาการก่อการร้ายเกิดความเข้าใจเพิ่มมากขึ้น ผู้วิจัยจึงได้ศึกษารูปแบบและพัฒนาการการก่อการร้ายตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน เนื่องจากรูปแบบการก่อการร้ายในอดีตบางประการยังคงนำมาใช้ก่อเหตุจนถึงปัจจุบัน อีกทั้งยังมีการพัฒนารูปแบบให้มีความซับซ้อนมากขึ้น กลุ่มก่อการร้ายในยุคปัจจุบันใช้ศาสนา ความเชื่อ แนวคิด และอุดมการณ์ในการดำเนินการของแต่ละกลุ่ม โดยเฉพาะกลุ่มก่อการร้ายในตะวันออกกลาง เช่น กลุ่มตาลิบัน อัลกออิดะห์ กลุ่มไอเอส เป็นต้น ส่วนกลุ่มก่อการร้ายในอาเซียนได้มีการนำปัจจัยดังกล่าวมาขับเคลื่อนด้วยเช่นเดียวกัน ซึ่งกลุ่มก่อการร้ายในอาเซียนมีหลายกลุ่ม ส่วนใหญ่ปฏิบัติการอยู่ในประเทศมาเลเซีย ฟิลิปปินส์ และอินโดนีเซีย เช่น กลุ่มเจไอ กลุ่มอาเจาะห์ กลุ่มอาบูไซยาฟ เป็นต้น ซึ่งจากการศึกษาข้อมูลเบื้องต้นพบว่ากลุ่มก่อการร้ายในตะวันออกกลางและในอาเซียนมีความเชื่อมโยงกัน ซึ่งเห็นได้จากการใช้ภูมิภาคอาเซียนเป็นแหล่งฟอกเงิน การสนับสนุนทางการเงินให้กับกลุ่มก่อการร้ายในอาเซียน การเดินทางของนักบรหัทวรุนแรงจากอาเซียนไปร่วมกับกลุ่มไอเอสในตะวันออกกลาง ซึ่งสิ่งเหล่านี้สะท้อนให้เห็นถึงความสัมพันธ์ของกลุ่มก่อการร้ายในตะวันออกกลางและอาเซียน

ผลจากการทบทวนวรรณกรรมทั้งแนวคิด ทฤษฎีรูปแบบ พัฒนาการการก่อการร้าย และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องสะท้อนให้เห็นถึงสาเหตุ แรงจูงใจ และปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการก่อการร้าย ซึ่งในบทต่อไปจะเป็นการศึกษาเกี่ยวกับความเหมือนและความแตกต่างระหว่างตะวันออกกลาง และอาเซียนผ่านตัวแปรต่าง ๆ ได้แก่ ปัจจัยทางประวัติศาสตร์ ปัจจัยทางภูมิรัฐศาสตร์ ปัจจัยภายใน ปัจจัยภายนอก และพัฒนาการของสถานการณ์

กรอบแนวคิด

กรอบแนวคิดในการวิจัย เริ่มแรกเป็นการศึกษาสถานการณ์ของปัญหาอิสลาม ในภูมิภาคตะวันออกกลางและอาเซียนผ่าน 5 ตัวแปร ประกอบด้วย ปัจจัยทางประวัติศาสตร์ ปัจจัยทางภูมิรัฐศาสตร์ ปัจจัยภายใน ปัจจัยภายนอก และพัฒนาการของสถานการณ์ เพื่อศึกษาปัจจัยร่วมที่ส่งผลต่อการก่อการร้ายที่เชื่อมโยงสู่การก่อตั้งรัฐอิสลาม และพัฒนาการตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน จากนั้นนำ

ผลที่ได้มาวิเคราะห์เปรียบเทียบระหว่าง “ตะวันออกกลาง” กับ “อาเซียน” เพื่อเสนอแนะแนวทางและบทเรียนต่ออาเซียนและประเทศไทยต่อไป

ระเบียบวิธีวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยผู้วิจัยได้แบ่งประเภทหมวดหมู่ของการศึกษาข้อมูลออกเป็น 2 ลักษณะ กล่าวคือ ส่วนแรก ข้อมูลปฐมภูมิ (Primary Data) เป็นข้อมูลที่ได้จากผู้ทรงคุณวุฒิ ผู้ที่มีความรู้ มีหน้าที่โดยตรง หรือมีประสบการณ์เกี่ยวข้องกับการเฝ้าระวัง การป้องกันปัญหาการก่อการร้ายของไทยและของอาเซียน ส่วนที่สอง ข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary Data) เป็นข้อมูลที่ได้มาจากการศึกษาค้นคว้าข้อมูลจากเอกสารทางวิชาการต่าง ๆ ที่มีผู้ศึกษาค้นคว้าเอาไว้แล้ว ตลอดจนเอกสารที่เกี่ยวข้อง

ผลการวิจัย

1. จากการศึกษาความเป็นมาและพัฒนาการของปัญหารัฐอิสลาม ในตะวันออกกลางตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน และอิทธิพลของปัญหารัฐอิสลาม ที่ส่งผลกระทบต่อภูมิภาคอาเซียน สรุปได้ดังนี้

ในอดีตช่วงหลังสงครามโลกครั้งที่ 1 ประเทศในตะวันออกกลางได้ตกเป็นอาณานิคมของอังกฤษและฝรั่งเศส ซึ่งถือได้ว่าเป็นประเทศมหาอำนาจในขณะนั้น ทั้ง 2 ประเทศได้ปกครองและแบ่งเขตแดน โดยไม่ได้คำนึงถึงความแตกต่างทางเชื้อชาติ ศาสนา และวัฒนธรรม ทำให้ประชาชนเกิดความคับแค้นและไม่พอใจประเทศเจ้าอาณานิคม จนนำไปสู่การรวมกลุ่มเพื่อต่อต้านประเทศมหาอำนาจ และกลุ่มเหล่านี้ก็พัฒนามาเป็นกลุ่มก่อการร้ายในปัจจุบัน โดยกลุ่มก่อการร้ายรัฐอิสลามในตะวันออกกลางเป็นกลุ่มก่อการร้ายที่แยกตัวออกจากกลุ่มอัลกออิดะห์แล้วมาตั้งกลุ่มใหม่ มีเป้าหมายเพื่อก่อตั้งรัฐอิสลาม แต่อย่างไรก็ตาม สาเหตุสำคัญที่ทำให้กลุ่มก่อการร้ายรัฐอิสลามมีอิทธิพลและมีความรุนแรงมากขึ้นมาจากการแทรกแซงและสนับสนุนของประเทศมหาอำนาจทั้งภายในและภายนอก

ภูมิภาค อย่างสหรัฐฯ รัสเซีย อิหร่าน ตุรกี และ
ซาอุดีอาระเบีย เนื่องจากประเทศในตะวันออกกลางโดย
เฉพาะอิรักและซีเรียมีความขัดแย้ง ความไร้เสถียรภาพ
ทางการเมือง จึงเกิดช่องว่างทำให้ประเทศมหาอำนาจเหล่านี้
ใช้เป็นโอกาสในการแทรกแซงเพื่อถ่วงดุลกับประเทศ
มหาอำนาจอื่น ๆ แม้แต่การหาทางโค่นล้มผู้นำประเทศที่
อยู่คนละขั้วด้วยปฏิบัติการทางทหาร หรือแม้แต่ด้วยการ
สนับสนุนกลุ่มก่อการร้ายเพื่อใช้เป็นเครื่องมือ

จะเห็นได้ว่าปัจจัยทางประวัติศาสตร์ การแทรกแซง
ของประเทศมหาอำนาจตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบันที่ให้การ
ช่วยเหลือ สนับสนุน กลุ่มก่อการร้ายและฝ่ายรัฐบาลทั้งใน
ด้านของเงินทุน อาวุธยุทโธปกรณ์ การฝึกทางทหาร รวมทั้ง
ความแตกต่างทางความเชื่อ และปัญหาการเมืองภายใน
มีความสำคัญที่ทำให้กลุ่มก่อการร้ายรัฐอิสลามใน
ตะวันออกกลางมีความเข้มแข็งจนสามารถที่จะเข้ายึดเมือง
สำคัญในอิรักและซีเรียเพื่อก่อตั้งรัฐอิสลาม และได้ตั้งเมือง
หลวงขึ้นที่เมืองร็อกกาโนซีเรีย พร้อมทั้งเข้ายึดครองดินแดน
ที่เป็นจุดยุทธศาสตร์สำคัญในเมืองโมซูล และเมืองตามแนว
ชายแดนอิรักและซีเรีย

นอกจากนี้สื่อสังคมออนไลน์ยังเป็นเครื่องมือสำคัญที่
ถูกใช้อย่างกว้างขวาง โดยกลุ่มก่อการร้ายรัฐอิสลามใช้ในการ
เผยแพร่แนวคิดนิยมความรุนแรงเพื่อกระตุ้นให้เกิด
ปฏิบัติการก่อการร้ายโดยลำพัง (Lone Wolf) อย่างที่ไม่
เคยเป็นมาก่อน และมีผู้ถูกชักจูงให้เดินทางเข้าไปร่วมปฏิบัติ
การทางทหารกับกลุ่มก่อการร้ายรัฐอิสลามในอิรักและซีเรีย
เป็นจำนวนมาก จนกลายเป็นกระแสภัยคุกคามที่หลาย
ประเทศให้ความสำคัญและเฝ้าจับตามอง

แม้ในปีปัจจุบันกลุ่มก่อการร้ายรัฐอิสลามใน
ตะวันออกกลางได้ถูกฝ่ายรัฐบาลของอิรักและซีเรียภายใต้
ความช่วยเหลือจากประเทศมหาอำนาจอย่างสหรัฐฯ และ
รัสเซีย โจมตีอย่างหนักจนสามารถยึดดินแดนที่อยู่ในการ
ครอบครองของกลุ่มก่อการร้ายรัฐอิสลามกลับมาได้ ส่งผล
ให้กลุ่มก่อการร้ายรัฐอิสลามเหลือพื้นที่ในการครอบครอง
แค่ราว 10% จากที่เคยยึดครองทั้งในอิรักและซีเรีย และ
ทำให้กลุ่มก่อการร้ายรัฐอิสลามบางส่วนถอยร่นไปกบดาน
และบางส่วนได้หนีกลับไปยังประเทศต้นทางของตน แต่ถึง
อย่างไรกลุ่มก่อการร้ายรัฐอิสลามก็ยังคงสามารถปฏิบัติการ
โดยใช้ยุทธวิธีเดิม ๆ ที่เคยใช้ได้ผล เช่น การโจมตีแบบกอง

โจร คาร์บอมบ์ และระเบิดพลีชีพ เป็นต้น รวมทั้งหาโอกาส
สร้างฐานที่มั่นแห่งใหม่เมื่อโอกาสมาถึง ซึ่งอาจรวมถึง
ประเทศในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ หรืออาเซียน
ด้วยก็เป็นได้

สำหรับสถานการณ์และอิทธิพลของปัญหารัฐอิสลาม
(Islamic State) ที่ส่งผลกระทบต่อภูมิภาคอาเซียนนั้น เกิด
ขึ้นหลังจากที่นายไอซามา บิน ลาเดน ถูกสังหาร ทำให้กลุ่ม
“อัลกออิดะห์” มีบทบาทและอิทธิพลลดลงไปอย่างมาก
จนทั่วโลกเชื่อว่าภัยก่อการร้ายน่าจะทุเลาเบาบางลง แต่
กลับกลายเป็นว่าแนวคิดการบ่มเพาะเมล็ดพันธุ์นักรบหัว
รุนแรงและการก่อการร้ายกลับได้รับการสานต่อโดยกลุ่ม
ก่อการร้ายที่เรียกตนเองว่ากลุ่ม “รัฐอิสลามแห่งอิรักและ
ซีเรีย” หรือกลุ่มไอเอส ที่มีความเคลื่อนไหวอยู่ในอิรักและ
ซีเรีย และเป็นชนวนดึงดูดให้กลุ่มที่มีแนวคิดหัวรุนแรงจาก
ทั่วทุกมุมโลก รวมถึงอาเซียนหลั่งไหลเข้าไปในสมรภูมิใน
ตะวันออกกลางเป็นจำนวนมาก นับเป็นจุดเริ่มต้นของการ
ก่อร่างการจัดตั้งรัฐอิสลามในตะวันออกกลางตามความเชื่อ
ทางศาสนาให้กลายเป็นความจริง และความเชื่อดังกล่าว
ได้แพร่ขยายเข้ามายังภูมิภาคอาเซียนในเวลาต่อมา

ความเกี่ยวข้องของกลุ่มไอเอสกับการก่อการร้ายใน
ฟิลิปปินส์ปรากฏชัดขึ้นหลังจากมีการบุกยึดเมืองมาราวิ
ของกลุ่มก่อการร้ายมาอูเต (Maute) ซึ่งเป็นกลุ่มก่อการ
ร้ายที่เริ่มออกปฏิบัติการเป็นครั้งแรกเมื่อปี พ.ศ. 2556 โดย
กลุ่มมาอูเตมีความสัมพันธ์กับกลุ่มอาบูไซยาฟ ภายใต้การ
ประสานงานของอิหม่ามบันดาเยา และการเข้าร่วมกับกลุ่ม
มาอูเตของนายอิสนิลอน ฮาปิลอน ผู้ประกาศตนเป็น
“อเมียร์” หรือ “เจ้าชาย” ของกลุ่มไอเอส ทำให้กลุ่ม
มาอูเตกลายเป็นกลุ่มก่อการร้ายสาขาของกลุ่มไอเอสใน
ภูมิภาคอาเซียนอย่างเต็มตัว โดยเมื่อวันที่ 23 กรกฎาคม
พ.ศ. 2557 นายอิสนิลอนและกลุ่มอาบูไซยาฟของเขาได้
เผยแพร่ภาพวิดีโอพิธีสาบานตนเข้าเป็นสมาชิกกลุ่มไอเอส
และประกาศว่าจะจงรักภักดีต่อกลุ่มไอเอส พร้อมทั้งมีการ
ตั้งฉายาของกลุ่มว่า “ไอเอสแห่งลาเนา” จนกระทั่งเมื่อ
วันที่ 28 พฤศจิกายน พ.ศ. 2559 ประธานาธิบดีดูเตอร์เต
แห่งฟิลิปปินส์ก็ได้ประกาศว่ากลุ่มมาอูเตมีความเชื่อมโยง
กับกลุ่มไอเอสอย่างชัดเจน ซึ่งกลุ่มมาอูเตมีความสามารถ
ในการชักชวนนักรบรุ่นใหม่ให้เข้าร่วมกับกลุ่มของตน และ
สามารถยืนหยัดต่อสู้กับกองทัพฟิลิปปินส์ได้นานถึง

154 วัน ซึ่งนานกว่าที่ทางการฟิลิปปินส์คาดการณ์เอาไว้มาก และจากสิ่งบอกเหตุเชื่อได้ว่าน่าจะมีผู้ให้การสนับสนุนอย่างลับ ๆ อยู่เบื้องหลัง

สำหรับอินโดนีเซียและมาเลเซียต่างเผชิญกับกลุ่มก่อการร้ายที่ประกาศภักดีกับกลุ่มไอเอส คือกลุ่มคาคิบาห์ นูซันตารา ลิด เดาลาห์ อิสลามียาห์ (Katibah Nusantara Lid Daulah Islamiyah) หรือหมู่เกาะมาเลย์เพื่อรัฐอิสลามในอิรักและซีเรียเช่นกัน โดยทางการมาเลเซียออกมายืนยันว่าเหตุระเบิดที่ไนต์คลับโมวิด้าในเมืองปูของ รัฐสลังงอร์ มาเลเซีย เมื่อ 28 มิถุนายน พ.ศ. 2559 เป็นฝีมือของกลุ่มไอเอสจริง เจ้าหน้าที่ตำรวจระบุว่าแม่เหตุโจมตีครั้งนั้นคนในพื้นที่จะเป็นผู้ลงมือ แต่มีหนึ่งในสมาชิกของกลุ่มไอเอสในซีเรียเป็นผู้อยู่เบื้องหลัง ส่งผลให้มีผู้ได้รับบาดเจ็บ 8 คน ซึ่งนับเป็นเหตุระเบิดโดยกลุ่มไอเอสที่สำเร็จเป็นครั้งแรกในมาเลเซีย

ล่าสุดเมื่อวันที่ 13 พฤษภาคม พ.ศ. 2561 ทางการอินโดนีเซียแถลงการณ์ว่า เกิดเหตุระเบิดฆ่าตัวตายที่โบสถ์คริสต์ 3 แห่ง ในเมืองสุราบายา จังหวัดชวาตะวันออก โดยมีผู้ก่อเหตุจำนวน 6 คน โดยทั้งหมดเป็นสมาชิกครอบครัวเดียวกัน และสามีเป็นผู้ที่เคยเข้าไปร่วมรบกับกลุ่มไอเอสแล้วเดินทางกลับจากซีเรียและอยู่ในโครงการปรับทัศนคติของรัฐบาล ซึ่งเหตุการณ์ครั้งนี้เป็นเหตุการณ์รุนแรงที่สุดของอินโดนีเซียในรอบกว่า 10 ปี โดยสามีเป็นผู้ซบถยนต์บรรทุกระเบิดเข้าชนประตูโบสถ์แห่งแรก ส่วนภรรยาและบุตรสาวสองคนอายุ 9 และ 12 ปี เป็นผู้ก่อเหตุที่โบสถ์แห่งที่ 2 ในขณะที่บุตรชายอายุ 16 และ 18 ปี ขับรถจักรยานยนต์เข้าโจมตีโบสถ์แห่งที่ 3 ทำให้มีผู้เสียชีวิตรวมอย่างน้อย 13 คน และบาดเจ็บกว่า 40 คน ซึ่งเป้าหมายยังคงเป็นเจ้าหน้าที่ของรัฐ แต่จากการรักษาความปลอดภัยที่เข้มงวดจึงมุ่งไปที่เป้าหมายที่มีการระงับป้องกันต่ำ ซึ่งเหตุการณ์ในครั้งนี้สำนักข่าว Amaq ของกลุ่มไอเอสได้ออกแถลงการณ์อ้างความรับผิดชอบในกรณีดังกล่าว

จากที่กล่าวข้างต้นจะเห็นได้ว่าสถานการณ์และอิทธิพลของปัญหาการก่อการร้ายในภูมิภาคอาเซียนนั้น มีดังนี้

1) เกิดการบ่มเพาะให้เกิดแนวคิดนิยมความรุนแรง การประกาศจงรักภักดีและเดินตามแนวทางของการก่อการร้ายอิสลามในตะวันออกกลางของกลุ่มก่อการร้ายในภูมิภาค

2) เกิดการยกระดับศักยภาพและชื่อเสียงของกลุ่มก่อการร้ายจากระดับท้องถิ่นสู่ระดับภูมิภาค ด้วยการประกาศตัวสมาชิกภักดีกับกลุ่มไอเอส และแสดงออกในเชิงสัญลักษณ์ด้วยการแต่งกาย การใช้ธงสีดำ ใช้ผ้าคาดศีรษะ และเสื้อสัญลักษณ์ของกลุ่มไอเอส

3) เกิดการเลียนแบบทางยุทธวิธี/วิธีการปฏิบัติ เช่น ใช้การระเบิดฆ่าตัวตายซึ่งแตกต่างจากในอดีตที่เป็นการวางระเบิด หรือวางระเบิดด้วยรถยนต์ หรือคาร์บอมบ์ (Car Bomb) ดังกรณีเหตุการณ์การลอบวางระเบิดบนเกาะบาห์ลีในอินโดนีเซียในปี พ.ศ. 2545 เป็นต้น

จึงสรุปได้ว่าอิทธิพลของกลุ่มไอเอสในอาเซียนเข้มข้นขึ้น ภัยจากการก่อการร้ายที่เกิดจากกลุ่มไอเอสไม่ว่าจะเกิดขึ้นในประเทศใดก็ส่งผลกระทบต่อทั้งภูมิภาค แม้ในช่วงแรกแต่ละประเทศอาจให้ความสำคัญกับการต่อต้านการก่อการร้ายแตกต่างกันไป และมีได้ตื่นตัวเกี่ยวกับปัญหาการก่อการร้ายระหว่างประเทศมากขึ้น แต่เมื่อมีการปฏิบัติการยึดเมืองมาราวิในฟิลิปปินส์ ประเด็นการก่อการร้ายระหว่างประเทศและอิทธิพลของกลุ่มไอเอสจึงเป็นประเด็นที่ทุกประเทศในอาเซียนให้ความสนใจ เนื่องจากดินแดนของตนต่างก็มีปัจจัยเสี่ยงค่อนข้างมาก ทั้งยังง่ายต่อการแทรกซึมของกลุ่มก่อการร้ายระหว่างประเทศอีกด้วย

2. วิเคราะห์เปรียบเทียบความเหมือนและความต่างระหว่างเหตุการณ์ที่นำสู่การก่อตั้งรัฐอิสลามในตะวันออกกลางกับอาเซียน สรุปได้ดังนี้

การกำเนิดของกลุ่มก่อการร้ายในภูมิภาคอาเซียนนั้น จากการศึกษาเชิงลึกพบว่า การก่อการร้ายมิใช่ประเด็นปัญหาใหม่สำหรับภูมิภาคนี้ ในอดีตบรรดาประเทศต่าง ๆ ในอาเซียนมักประสบปัญหาการก่อการร้ายที่ใช้กองกำลังและความรุนแรงเพื่อแย่งชิงอำนาจและแก้ไขประเด็นความขัดแย้ง และรวมถึงการต่อต้านรัฐบาลกลาง โดยมีต้นตอมาจากปัญหาทางอุดมการณ์ ความแตกต่างทางศาสนาและชาติพันธุ์ ซึ่งการก่อการร้ายในลักษณะนี้เกิดขึ้นมาตั้งแต่ก่อนสงครามโลกครั้งที่ 1 จะเริ่มขึ้น และบางปัญหาที่ยังคงดำรงอยู่จนถึงปัจจุบัน อธิบายได้ดังนี้

1) ปัจจัยทางประวัติศาสตร์

ปัญหาการก่อการร้ายที่มีพื้นฐานมาจากปัจจัยทางประวัติศาสตร์นั้นสามารถพิจารณาได้ทั้งประเด็นที่

คล้ายคลึงและประเด็นที่แตกต่างจากภูมิภาค ตะวันออกกลาง กล่าวคือ การมีความคล้ายคลึงกันในเรื่อง การเข้ามาของประเทศเจ้าอาณานิคม การกำหนดอาณาเขต และเส้นพรมแดนโดยมิได้คำนึงถึงความแตกต่างหลากหลายทางเชื้อชาติและศาสนาของประชากรในพื้นที่ ดังเช่นกรณีฟิลิปปินส์หลังการเข้าครอบครองของสเปนจึงก่อให้เกิดความเคียดแค้นและไม่พอใจอิทธิพลของต่างชาติที่เข้ามารุกรานดินแดนของตน จนเกิดการก่อกบฏของชาวมุสลิม หรือกรณีอินโดนีเซีย การเข้ามาของชาวดัตช์เพื่อเผยแพร่ศาสนาคริสต์นิกายโปรเตสแตนต์ทำให้คนมุสลิมเกิดความรู้สึกถึงความแตกต่างทางศาสนา และกลายเป็นขบวนการสำคัญในการเริ่มต้นขบวนการต่อต้านชาวดัตช์นับแต่นั้น

สำหรับประเด็นที่ต่างจากตะวันออกกลางคือ อาเซียนมีประเด็นเรื่องเป้าหมายทางการเมืองที่แตกต่างกันระหว่างผู้ปกครองกับผู้ถูกปกครองจนนำมาสู่การต่อต้านอำนาจรัฐ ตัวอย่างเช่นกรณีของอินโดนีเซีย ที่เป้าหมายทางการเมืองของฝ่ายรัฐบาลต้องการก่อตั้งสาธารณรัฐอินโดนีเซียให้เป็นรัฐทางโลก (Secular State) ไม่ใช่รัฐอิสลาม (Islamic State) ด้วยการประกาศใช้หลักปัญจาซิล (Panjasila) ส่วนเป้าหมายทางการเมืองผู้ถูกปกครองดั้งเดิมบางกลุ่ม เช่น ขบวนการนัศาคัตล อุลามะ ต้องการให้ประเทศใช้พื้นฐานของศาสนาอิสลามแนวจารีตนิยม ทำให้องค์กรมุสลิมบางส่วนไม่ยอมรับและลุกขึ้นมาต่อต้านและแสดงออกมาในรูปของขบวนการฟื้นฟูศาสนาอิสลาม ปัญหาการก่อการร้ายในมาเลเซียก็มีลักษณะคล้ายคลึงกันคือ การต่อสู้ของแนวคิดมุสลิมสายกลางที่ประเทศอาเซียนส่วนใหญ่ยึดถือเป็นหลักกับแนวทางจารีตนิยมที่มีความเคร่งครัดมากกว่าซึ่งยึดถือโดยกลุ่มเคร่งศาสนาบางกลุ่ม

2) ปัจจัยทางภูมิรัฐศาสตร์

สำหรับปัญหาการขยายตัวของก่อการร้ายที่มีพื้นฐานมาจากปัจจัยทางภูมิรัฐศาสตร์ในอาเซียนนั้น มีความคล้ายคลึงกับตะวันออกกลางในเรื่องของพื้นที่ที่เป็นเขตปลอดอำนาจรัฐหรือเป็นพื้นที่ The Gray-Zone (Conflict) ทำให้รัฐบาลไม่สามารถปฏิบัติงานในพื้นที่นั้น ๆ ได้อย่างเต็มรูปแบบ โดยเฉพาะบางพื้นที่ของฟิลิปปินส์ถือเป็นเขตอิทธิพลของกลุ่มก่อการร้ายในพื้นที่อย่างกลุ่มอาบูไซยาฟ และกลุ่มแนวร่วมเพื่อการปลดปล่อยอิสลามโมโร (MILF) ประกอบกับปัจจัยทางภูมิรัฐศาสตร์ที่มีเกาะแก่ง

กระจุกกระจายเป็นจำนวนมาก เป็นปัจจัยสำคัญที่เอื้อให้กลุ่มติดอาวุธ รวมทั้งอาชญากรหลบซ่อนตัวหรือหนีพ้นจากเงื้อมมืออำนาจรัฐได้ง่าย ทั้งอินโดนีเซีย มาเลเซีย และฟิลิปปินส์ และเมื่อพื้นที่การรบหลักในตะวันออกกลางพ่ายแพ้ จึงเป็นปัจจัยสำคัญให้กลุ่มไอเอสอาศัยช่องโหว่นี้แทรกตัวเข้าไปรวมมือกับกลุ่มก่อการร้ายในพื้นที่ ซึ่งภายหลังก็ได้ยกระดับศักยภาพและชื่อเสียงของพวกตนจากระดับท้องถิ่นมาสู่ระดับภูมิภาคเพื่อประชาสัมพันธ์กลุ่มของตนให้คนทั่วโลกรู้จัก ดังกรณีการก่อการร้ายมาอุเตที่ยึดเมืองมาราวิได้สำเร็จ ก็เกิดจากการที่เมืองมาราวิเป็นพื้นที่สีเทาที่อำนาจรัฐของฟิลิปปินส์เข้าไม่ถึง เป็นต้น

ส่วนประเด็นที่แตกต่างจากตะวันออกกลางคือ อาเซียนมีเส้นแบ่งเขตแดนประเทศที่ชัดเจน โดยมีพรมแดนทางธรรมชาติเป็นเส้นแบ่ง เช่น ภูเขา ลำน้ำ ทะเล ทำให้การเคลื่อนย้ายกองกำลังระหว่างประเทศในลักษณะกองกำลังขนาดใหญ่ทำได้ค่อนข้างยาก ต่างจากภูมิภาคตะวันออกกลางซึ่งเป็นผืนแผ่นดินเดียวกัน ไม่มีพรมแดนทางธรรมชาติที่เป็นอุปสรรค ทำให้เกิดการเคลื่อนย้ายกำลังของกลุ่มก่อการร้ายไปมาระหว่างประเทศได้สะดวกและยากต่อการสกัดกั้น จึงสังเกตว่ากลุ่มก่อการร้ายในตะวันออกกลางสามารถปฏิบัติการข้ามไปมาระหว่างประเทศได้ค่อนข้างเสรี โดยเฉพาะเมื่อประเทศดังกล่าวมีความสัมพันธ์ที่ไม่ดีระหว่างกัน ไม่มีการร่วมมือกันการสกัดกั้นก็ยิ่งกระทำไต่ยาก

3) สาเหตุจากปัจจัยภายใน

ความแตกต่างทางความเชื่อและการสนับสนุนของฝ่ายเดียวกัน ชาวมุสลิมในภูมิภาคอาเซียนส่วนใหญ่ยึดถือแนวคิดมุสลิมสายกลางและไม่นิยมใช้ความรุนแรง ไม่มีการแบ่งแยกกว่าประเทศใดเป็นซุนนีหรือชีอะห์อย่างเด่นชัดเหมือนในภูมิภาคตะวันออกกลาง ทำให้ไม่เกิดความขัดแย้งระหว่างประเทศในลักษณะที่มีปัญหาพื้นฐานมาจากความเชื่อทางศาสนาที่แตกต่างกัน ส่วนความขัดแย้งภายในประเทศจนนำไปสู่สถานการณ์การต่อสู้ด้วยการก่อการร้ายนั้น จากการศึกษาทางประวัติศาสตร์และความเป็นมา เราจะเห็นว่ากลุ่มก่อการร้ายในอาเซียนไม่ได้มีเป้าหมายเพื่อการจัดตั้งรัฐอิสลาม แต่เป็นการรวมกลุ่มเพื่อต่อต้านรัฐบาลเรียกร้องความชอบธรรมในทางการเมืองและทางสังคมเท่านั้น ทำให้การก่อการร้ายที่เกิดในอาเซียนอยู่ในวงจำกัด

ไม่รุนแรง และมีโอกาสเกิดการสนับสนุนการก่อการร้ายในประเทศอื่นโดยประเทศอาเซียนด้วยตัวเองได้น้อย

4) แรงขับจากปัจจัยภายนอก

ปัจจัยความขัดแย้งที่เกิดจากบทบาทของชาติมหาอำนาจที่เข้ามาในภูมิภาคอาเซียนนั้นมีความแตกต่างจากในตะวันออกกลาง กล่าวคือ ชาติมหาอำนาจในตะวันออกกลางเข้ามามีบทบาทอย่างมากในการแทรกแซงและสนับสนุนในเรื่องการฝึกและติดอาวุธให้กับทั้งฝ่ายผู้ก่อการร้ายและรัฐบาลที่เป็นฝ่ายของตน ทำให้การต่อสู้ขยายวงกว้างออกไปจนยากต่อการควบคุม แต่สำหรับภูมิภาคอาเซียนจะเป็นในลักษณะของการเข้ามาเพื่อให้การสนับสนุนนโยบายการต่อต้านการก่อการร้ายมากกว่า

อย่างไรก็ตาม กรณีการยึดเมืองมาราวิของฟิลิปปินส์ อาจเป็นกรณีศึกษาของอาเซียนต่อบทบาทของมหาอำนาจที่ส่งผลต่อสถานการณ์การก่อการร้ายในภูมิภาค อันจะเห็นได้จากข้อมูลเชิงลึกในการสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญจากมิตรประเทศพบว่า กลุ่มก่อการร้ายในมาราวิมีการใช้รถยนต์ความเร็วสูงที่ใช้เชื้อเพลิงพิเศษที่ไม่มีในพื้นที่ในการส่งกำลัง ตรวจพบการใช้เครื่องมือสื่อสารที่ทันสมัยที่ไม่มีใช้ทั่วไป และภายหลังยึดเมืองคืนสำเร็จได้ตรวจพบอาวุธสมัยใหม่ที่ผลิตจากประเทศมหาอำนาจบางประเทศ นี่อาจเป็นหลักฐานเชิงประจักษ์ชี้ได้หรือไม่ว่ากลุ่มก่อการร้ายที่สามารถยืนหยัดต่อสู้กับรัฐบาลฟิลิปปินส์ได้นานอย่างคาดไม่ถึง เนื่องจากได้รับการสนับสนุนจากประเทศมหาอำนาจบางประเทศ อันมีสาเหตุจากปัญหาความขัดแย้งระหว่างฟิลิปปินส์เกี่ยวกับเรื่องการเมืองระหว่างประเทศก่อนหน้านี้

5) การพัฒนาของสถานการณ์

กลุ่มก่อการร้ายรัฐอิสลามใช้สื่อสังคมออนไลน์ (Social Network) เป็นเครื่องมือในการเผยแพร่แนวคิดสุดโต่งของตน ซึ่งสอดคล้องกับกลุ่มก่อการร้ายในอาเซียนที่มีความสามารถในการประชาสัมพันธ์ผลงานของกลุ่มผ่านสื่อต่าง ๆ โดยเฉพาะสื่อสังคมออนไลน์ ทั้งเฟซบุ๊ก (Facebook) ทวิตเตอร์ (Twitter) ยูทูบ (YouTube) ฯลฯ โดยใช้ภาษาของประเทศต่าง ๆ ทั่วโลก ซึ่งถือได้ว่าเป็นการส่งผ่านแนวคิดและอุดมการณ์ของกลุ่มสู่บุคคลภายนอกอีกทางหนึ่งด้วยเช่นกัน

กรณีการรบที่เมืองมาราวินั้นเป็นสิ่งที่แสดงให้เห็นถึง

ขีดความสามารถของกลุ่มก่อการร้ายอย่างชัดเจน เนื่องจากสามารถยึดครองพื้นที่เมืองขนาดใหญ่ได้เป็นเวลายาวนานถึง 5 เดือน ซึ่งนานกว่าที่ทางการฟิลิปปินส์คาดการณ์เอาไว้อย่างมาก แม้ว่ากลุ่มผู้ก่อการร้ายจะต้องประสบกับความพ่ายแพ้ในที่สุด แต่ก็ก็เป็นสิ่งที่แสดงให้เห็นว่าการโจมตีในลักษณะนี้มีความเป็นไปได้ที่จะเกิดขึ้นอีก ทั้งยังเป็นที่น่าสังเกตว่าในช่วงแรกที่ยึดเมืองมาราวินั้น พวกเขามีกำลังอยู่จำนวนไม่มากนัก คือประมาณ 180-200 คน แต่เมื่อเวลาการรบยืดเยื้อออกไปจำนวนผู้ก่อการร้ายกลับเพิ่มขึ้นถึง 900 คน โดยจำนวนผู้ก่อการร้ายที่เพิ่มขึ้นนั้นอาจเกิดจากบุคคลในพื้นที่ที่ไม่พอใจรัฐบาลและหันไปฝึกฝากลุ่มก่อการร้ายอันอาจมีแรงจูงใจส่วนหนึ่งของการก่อตั้งรัฐอิสลามในตะวันออกกลางได้สำเร็จ หรืออาจไม่มีทางเลือกพวกเขาจึงตัดสินใจเข้าร่วมกับกลุ่มก่อการร้ายเมื่อยึดครองเมืองมาราวิได้แล้ว

จะเห็นได้ว่าการขยายอิทธิพลเข้ามาในภูมิภาคของกลุ่มไอเอสเป็นภัยคุกคามที่สำคัญของอาเซียนในปัจจุบัน เพราะถึงแม้รัฐบาลฟิลิปปินส์จะสามารถยึดพื้นที่กลับมาจากกลุ่มมาอูเตได้ แต่ภัยของการก่อการร้ายยังคงมีอยู่และไม่ได้หมดไป เพียงแต่ทำให้กลุ่มก่อการร้ายอ่อนแอลงในช่วงหนึ่งเท่านั้น เพราะกลุ่มก่อการร้ายจะแต่งตั้งผู้นำคนใหม่ ซึ่งเป็นผู้นำทางความคิดและความเชื่อขึ้นมาสานต่ออุดมการณ์แทน และรอคอยการแพร่กระจายแนวคิด ความเชื่อ และอุดมการณ์ของกลุ่มต่อไป

สำหรับประเทศไทยเป็นส่วนหนึ่งของอาเซียน และมีการเผชิญกับปัญหาความไม่สงบใน 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้มาอย่างยาวนาน แต่จากการศึกษาพบว่าสถานการณ์การก่อการร้ายในภาคใต้ของประเทศไทยไม่ได้มีความเชื่อมโยงกับกลุ่มก่อการร้ายรัฐอิสลาม และจากข้อมูลของผู้ให้สัมภาษณ์กล่าวว่า องค์การความร่วมมืออิสลาม (Organisation of the Islamic Cooperation: OIC) ยืนยันว่าประเทศไทยดูแลชาวมุสลิมได้ดีกว่าประเทศที่เป็นมุสลิมด้วยกันบางประเทศเสียอีก และยืนยันว่ากลุ่มไอเอสไม่ได้มีผลโดยตรงกับไทย โดยสามารถพิจารณาได้ ดังนี้

ประการแรก ยังไม่ปรากฏข้อมูลชัดเจนว่ามีคนไทยเข้าไปเกี่ยวข้องกับการสู้รบของกลุ่มไอเอส แต่จากการตรวจสอบความเคลื่อนไหวในสื่อสังคมออนไลน์ พบว่ามีเพียงผู้ที่แสดงความชื่นชอบและติดตามความเคลื่อนไหว

ของกลุ่มไอเอสในสื่อสังคมออนไลน์จำนวนหนึ่ง แต่ยังคงจำกัดอยู่เฉพาะในกลุ่มเล็ก ๆ เท่านั้น

ประการที่ 2 ยังไม่พบความเชื่อมโยงระหว่างกลุ่มแบ่งแยกดินแดนในจังหวัดชายแดนภาคใต้ (จชต.) ของไทยกับกลุ่มไอเอส แต่คงไม่สามารถตัดขาดความเป็นไปได้ที่สมาชิกกลุ่มแบ่งแยกดินแดนใน จชต. บางส่วนอาจจะให้ความสนใจกับการเดินทางไปสู่รวบรวมกับกลุ่มไอเอส เพื่อศึกษาแนวทางต่อสู้ของกลุ่มไอเอส เพื่อนำกลับมาปรับใช้ในการต่อสู้ของตน หรือเกิดการเรียนรู้ผ่านระบบออนไลน์ที่กลุ่มก่อการร้ายเผยแพร่

ประการที่ 3 ยังไม่พบว่ามีการเข้ามาใช้ไทยเป็นพื้นที่เคลื่อนไหวในลักษณะของการจัดตั้งเซลล์เพื่อจัดทาสมาชิกหรือระดมทุนไปสนับสนุนการเดินทางของสมาชิกกลุ่มท้องถิ่นในอาเซียนที่ฝึกฝนแนวทางการสู้รบของกลุ่มไอเอส แต่พบว่าไทยถูกนักรบต่างชาติแสวงประโยชน์จากการเป็นศูนย์กลางของการคมนาคมในภูมิภาค ใช้เป็นเส้นทางผ่านเพื่อเดินทางไปยังประเทศที่ 3 หรือกลับไปยังประเทศต้นทาง และเป็นพื้นที่ในการจัดหาหนังสือเดินทางปลอม

3. การเสนอแนะแนวทางในการกำหนดนโยบายด้านการเมืองระหว่างประเทศของอาเซียนและไทย เพื่อการป้องกัน/เสริมสร้างความมั่นคงและป้องกันปัญหาการขยายตัวด้านการก่อการร้ายของภูมิภาคอาเซียน รวมถึงประเทศไทยในอนาคต มีข้อเสนอแนะดังนี้

ข้อเสนอแนะสำหรับอาเซียน

1) การป้องกันการขยายตัวของกลุ่มก่อการร้าย ในส่วนของอาเซียนพบว่า แนวโน้มการขยายตัวของกลุ่มก่อการร้ายยังคงมีอยู่ในหลายประเทศ เช่น อินโดนีเซีย มาเลเซีย ฟิลิปปินส์ และอาจกลายเป็นเงื่อนไขสำคัญและช่องว่างที่ทำให้กลุ่มรัฐอิสลามเข้ามาสร้างอิทธิพลในอาเซียน โดยเฉพาะแนวคิดการใช้อุดมการณ์แบบสุดโต่ง รวมทั้งการต่อสู้ด้วยอาวุธของกลุ่มต่าง ๆ ในบางประเทศที่สุ่มเสี่ยงต่อการยกระดับไปเป็นการก่อการร้าย และการออกมาเคลื่อนไหวเพื่อสร้างบทบาทของกลุ่มตน เช่น กรณีของฟิลิปปินส์ การแยกตัวออกจาก Bangsamoro Islamic Freedom Fighters (BIFF) จาก Moro Islamic Liberation Front (MILF) เป็นต้น ซึ่งเป็นความท้าทายของประเทศสมาชิกอาเซียนและไทยอย่างยิ่งในการที่จะต้อง

กำหนดยุทธศาสตร์ความร่วมมือ ตลอดจนแนวทางการปฏิบัติที่เป็นรูปธรรมในการป้องกันการขยายตัวของการก่อการร้ายในพื้นที่ เพื่อไม่ให้เป็นเชื้อไฟที่กลุ่มก่อการร้ายรัฐอิสลามสามารถเข้ามาแสวงประโยชน์สร้างอิทธิพลได้

2) การรักษาความสัมพันธ์กับประเทศมหาอำนาจอาเซียนควรวางบทบาทกับประเทศมหาอำนาจอย่างเหมาะสม มีความชัดเจนด้านนโยบายการต่างประเทศ การสร้างความร่วมมือในการต่อต้านการก่อการร้าย และรักษาจุดยืนของอาเซียนในความเป็นเอกภาพ โดยไม่นำความขัดแย้งภายในภูมิภาคสู่ภายนอก และไม่ชักนำความขัดแย้งภายนอกเข้ามาในภูมิภาค ทั้งนี้ เนื่องจากความสัมพันธ์ทางการเมืองระหว่างประเทศก็เป็นอีกสาเหตุที่อาจทำให้เกิดการก่อการร้ายขึ้นได้ กล่าวคือ ประเทศมหาอำนาจในอดีตใช้นโยบายแผ่ขยายอิทธิพลสร้างลัทธิจักรวรรดินิยมเพื่อล่าอาณานิคมโดยใช้กำลังและใช้วิเทโศบายรุกรานครอบงำ และยึดครองดินแดนประเทศที่อ่อนแอกว่า ซึ่งส่วนใหญ่จะเป็นดินแดนหรือประเทศที่ยังด้อยพัฒนา รวมทั้งการที่บางประเทศสนับสนุนปฏิบัติการก่อการร้ายให้เกิดขึ้นในประเทศที่ตนต้องการบ่อนทำลายความมั่นคง แม้แต่ในปัจจุบันการที่การก่อการร้ายในตะวันออกกลางทวีความรุนแรง ขยายตัว และมีเครือข่ายกว้างขวางในหลายประเทศ เช่น กลุ่มก่อการร้ายอัลกออิดะห์และกลุ่มไอเอสนั้นส่วนหนึ่งเป็นผลมาจากระบบการเมืองโลกที่ตกอยู่ภายใต้อิทธิพลการขึ้นนำ ครอบงำ การแทรกแซง ทั้งทางตรงและทางอ้อมจากประเทศมหาอำนาจ ดังนั้น อาเซียนต้องระมัดระวังในการรักษาความสัมพันธ์ระหว่างประเทศเพื่อป้องกันการแทรกแซงจากมหาอำนาจเพื่อไม่ให้ซ้ำรอยกับตะวันออกกลางที่กลายเป็นพื้นที่ช่วงชิงและสงครามตัวแทนของฝ่ายต่าง ๆ ที่ต่อสู้กัน

3) การขจัดเงื่อนไขความขัดแย้ง การเข้าใจประวัติศาสตร์ ลดเงื่อนไขในพื้นที่และไม่สร้างเงื่อนไขใหม่เพื่อไม่ให้เกิดการบ่มเพาะแนวคิดหัวรุนแรง โดยใช้วิธีการค้นหาปัญหาและแก้ที่สาเหตุของปัญหาที่บ่มเพาะแนวคิดนิยมความรุนแรง เช่น หากสาเหตุมาจากเชื้อชาติหรือเผ่าพันธุ์ ต้องสร้างความสมานฉันท์ด้วยนโยบายและการปรับปรุงกฎหมายให้ประชาชนทุกกลุ่มมีสิทธิเสรีภาพเท่าเทียมกัน หรือหากเป็นความแตกต่างในเรื่องอุดมการณ์ทางการเมือง และความขัดแย้งทางศาสนา มีแนวทางแก้ไขโดยการสร้าง

กลไกทำความเข้าใจแบบการมีส่วนร่วม เพื่อให้ทุกฝ่ายมีพื้นที่ที่สามารถแสดงออกทางความคิด ได้ลดเงื่อนไขความขัดแย้ง

4) การไม่ใช้กำลังในการแก้ไขปัญหา อาเซียนไม่มีสัญญาณของความขัดแย้งระหว่างนิกาย ทำให้การต่อสู้ไม่รุนแรง ดังนั้น การใช้กำลังหรือการใช้ความรุนแรงทางทหาร จึงไม่ใช่ทางออก หรือหากจะใช้ปฏิบัติการทางทหารจะต้องใช้เฉพาะเจาะจงในพื้นที่เท่าที่จำเป็น ซึ่งการปฏิบัติการทางทหารต้องใช้ความระมัดระวัง เพราะถ้ารัฐทำแล้วเกิดการสูญเสียผู้ได้รับผลกระทบกลุ่มนี้จะกลายเป็นแนวร่วมเข้าไปสนับสนุนกลุ่มก่อการร้ายได้

5) การให้ความสำคัญกับพื้นที่ปลอดอำนาจรัฐ สมาชิกอาเซียนต้องให้ความสำคัญกับพื้นที่ที่มีการก่อการร้ายอยู่เดิม โดยเฉพาะพื้นที่สุญญากาศ พื้นที่ที่อำนาจรัฐเข้าไม่ถึง หรือเป็นพื้นที่ความขัดแย้ง The Gray - Zone (Conflict) ทำให้รัฐบาลไม่สามารถปฏิบัติงานในพื้นที่นั้น ๆ ได้อย่างเต็มรูปแบบ พื้นที่ดังกล่าวจึงมักถูกกลุ่มผู้ก่อการร้ายใช้เป็นพื้นที่สะสมกำลัง สร้างแนวร่วม และเป็นพื้นที่เคลื่อนไหวรัฐบาลประเทศต่าง ๆ จึงต้องให้ความสำคัญกับพื้นที่ลักษณะดังกล่าวเป็นพิเศษ ด้วยการเพิ่มความร่วมมือระหว่างกันในการวางระบบการข่าว การเพิ่มความร่วมมือในการแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารระหว่างประเทศเพื่อการเตือนภัยล่วงหน้า การป้องกันการเข้ามาฝังตัวของกลุ่มก่อการร้ายเพื่อใช้พื้นที่ดังกล่าวในการสร้างและขยายอิทธิพลออกไปในวงกว้าง

6) การเฝ้าระวังกลุ่มเสี่ยง การก่อการร้ายที่เพิ่มขึ้นในปัจจุบันมาจากการปฏิบัติการโดยลำพัง หรือ Lone Wolf โดยได้รับอิทธิพลทางความคิดผ่านระบบสังคมออนไลน์ ดังนั้น รัฐจึงควรมีระบบเฝ้าระวังและสร้างกระบวนการเพื่อป้องกันการขยายตัวของแนวคิดนิยมความรุนแรง และหามาตรการเปลี่ยนคนที่ฝึกฝนแนวคิดนิยมความรุนแรงให้เข้ามาสู่ทางสายกลาง การปลูกฝังแนวคิดที่ถูกต้องตามหลักศาสนาเป็นสิ่งสำคัญ ซึ่งมาเลเซียได้ริเริ่มดำเนินการในแนวทางนี้ตามที่ได้เสนอไว้ในการประชุมสุดยอดอาเซียนครั้งที่ 26 ในเอกสารผลลัพธ์ปฏิญญาลังกาวี ว่าด้วยขบวนการผู้ยึดถือทางสายกลางระดับโลก และแนวคิดนี้ได้รับการสานต่อไว้ในแผนงานประชาคมการเมืองและความมั่นคงอาเซียน 2025 (ASEAN Political - Security

Community Blueprint 2025) โดยการนำแนวทางสายกลางบรรจุไว้ในนโยบายการบริหารประเทศ เช่น การจัดตั้งหน่วยงานเพื่อให้เป็นศูนย์กลางสำหรับการเผยแพร่ข้อมูลและรณรงค์การต่อต้านความรุนแรง เป็นต้น จะทำให้สามารถยับยั้งการขยายตัวของก่อการร้ายได้ทางหนึ่ง

7) การตัดการสนับสนุนทั้งหลาย การที่กลุ่มก่อการร้ายสามารถดำเนินการอยู่ได้ จำเป็นต้องมีการสนับสนุนในด้านต่าง ๆ สำหรับในอาเซียนก็เช่นกัน สิ่งหนึ่งที่ทำให้กลุ่มก่อการร้ายในอาเซียนยังคงเคลื่อนไหวอยู่ได้คือการสนับสนุนในด้านต่าง ๆ ที่สำคัญ ได้แก่ แหล่งทุนสนับสนุนที่เข้ามาในรูปแบบต่าง ๆ ทั้งถูกกฎหมายและผิดกฎหมาย การสนับสนุนด้านอาวุธและการฝึก รวมทั้งการตัดสมาชิกใหม่ที่จะเข้าสู่วงจร และหาทางลดทอนกำลังพลของกลุ่มก่อการร้ายที่มีอยู่ให้ลดลง ดังนั้น วิธีการป้องกันที่ดีที่สุดคือการตัดการสนับสนุนทั้งหลาย รวมทั้งการใช้มาตรการจูงใจและการเยียวยา ภาครัฐจะต้องมีมาตรการจูงใจและการเยียวยาผู้ที่เข้าร่วมขบวนการให้สามารถกลับคืนสู่สังคมได้ เช่น การให้สวัสดิการทางการศึกษา การให้ความรู้ในการประกอบอาชีพ ตลอดจนมาตรการในการติดตามผลหลังจากการกลับคืนสู่สังคม

ข้อเสนอแนะสำหรับประเทศไทย

1) การรักษาความสัมพันธ์ที่ดีกับนานาประเทศ การกำหนดท่าทีต่อปัญหาการก่อการร้ายและจุดยืนที่ชัดเจนเป็นสิ่งสำคัญ ทั้งนี้ เพื่อแสดงให้เห็นนาประเทศเห็นความรับผิดชอบต่อปัญหาการก่อการร้ายของไทย และการให้ความร่วมมือกับนานาชาติและอาเซียนเพื่อป้องกันการขยายตัวของภัยจากการก่อการร้าย ทั้งการเป็นประเทศต้นทางประเทศทางผ่าน อย่างไรก็ตาม การกำหนดท่าทีเชิงนโยบายต้องใช้ความระมัดระวังเพื่อมิให้กระทบกับความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ รวมถึงการที่อาจส่งผลกระทบต่อผลประโยชน์ที่สำคัญของชาติด้านอื่น

2) การขับเคลื่อนนโยบายไปสู่การปฏิบัติ ในการป้องกันและแก้ไขปัญหาการก่อการร้ายนั้น การกำหนดนโยบายที่เหมาะสม และองค์กรหรือกลไกในการปฏิบัติตามนโยบาย เป็นปัจจัยที่สำคัญที่จะทำให้นโยบายหรือมาตรการที่กำหนดไว้นั้นมีความสำเร็จ โดยในระดับนโยบายนั้นจะต้องเห็นพ้องต้องกันถึงความสำคัญของภัยคุกคามจากการก่อการร้าย และเปิดช่องทางให้นโยบายสามารถ

นำไปสู่การปฏิบัติที่เป็นรูปธรรม ได้แก่ มีการออกกฎหมายที่ทันสมัยและเหมาะสมเพื่อรองรับการปฏิบัติตามนโยบาย รวมทั้งมีการสร้างหรือกำหนดองค์กรหรือกลไกเพื่อรองรับต่อการแก้ไขปัญหาการก่อการร้ายที่เหมาะสม โดยอาจศึกษาตัวแบบจากประเทศอื่น และนำมาเทียบเคียง และปรับให้เข้ากับบริบทของสถานการณ์ของประเทศไทย เพื่อให้สามารถแก้ไขปัญหาการก่อการร้ายได้อย่างมีประสิทธิภาพ

3) กลไกการบูรณาการด้านการข่าว ควรมีองค์กรที่ทำบทบาทหน้าที่เป็นศูนย์กลางในการรวบรวมข้อมูลข่าวสารจากหน่วยต่าง ๆ โดยกำหนดให้มีองค์กรรับผิดชอบหลักภายใต้กลไกของรัฐที่มีอยู่ และกำหนดหน้าที่ให้ชัดเจน ให้อำนาจในการปฏิบัติ โดยเฉพาะการขอรับการสนับสนุนข้อมูลด้านการข่าวจากหน่วยงานที่มีอยู่ นอกจากนี้ควรเพิ่มศักยภาพ การวิเคราะห์ กลั่นกรองข่าวสาร ก่อนนำเสนอหน่วยระดับนโยบายพิจารณาสั่งการต่อไป

4) สถานการณ์ใน จต. ถือได้ว่าการแก้ไขปัญหาตามยุทธศาสตร์พระราชทาน “เข้าใจ เข้าถึง พัฒนา” ร่วมกับนโยบายของรัฐบาลและใช้แนวทาง “การเมืองนำการทหาร” เป็นแนวทางที่เหมาะสม ซึ่งสามารถเป็นแนวทางหลักในการสกัดกั้น การบ่มเพาะแนวความคิดนิยมความรุนแรงที่มาจากกรณีโฆษณาชวนเชื่อของกลุ่มรัฐอิสลามได้ ซึ่งเยาวชนมุสลิมถือเป็นกลุ่มเสี่ยงจากการเรียนการสอนที่บิดเบือน รวมถึงการเข้าถึงข้อมูลบิดเบือนจากสื่อสังคมออนไลน์ ทั้งนี้ การปฏิบัติการของหน่วยในพื้นที่นั้นต้องมีการประสานงานกับสถานศึกษา คณะกรรมการอิสลาม และส่วนราชการอื่น ๆ ในพื้นที่อย่างใกล้ชิดในเรื่องหลักสูตรการเรียนการสอน รวมทั้งมีการส่งเสริมให้มีการจัดกิจกรรมร่วมกันระหว่างโรงเรียนสอนศาสนาอิสลามเอกชนกับโรงเรียนของรัฐบาล เพื่อสร้างความสัมพันธ์ที่ดีและแลกเปลี่ยนทัศนคติที่ดีต่อกัน อันเป็นพื้นฐานสำคัญที่ทำให้ทุกฝ่ายอยู่ร่วมกันได้อย่างสงบ

อภิปรายผลการวิจัย

ตอบวัตถุประสงค์การวิจัยข้อที่ 1

ในอดีตช่วงหลังสงครามโลกครั้งที่ 1 ประเทศในตะวันออกกลางได้ตกเป็นอาณานิคมของอังกฤษและฝรั่งเศส ซึ่งถือได้ว่าเป็นประเทศมหาอำนาจในขณะนั้น ทั้ง

2 ประเทศได้ปกครองและแบ่งเขตแดนโดยไม่ได้คำนึงถึงความแตกต่างทางเชื้อชาติ ศาสนา และวัฒนธรรม ทำให้ประชาชนเกิดความคับแค้นและไม่พอใจประเทศเจ้าอาณานิคมจนนำไปสู่การรวมกลุ่มเพื่อต่อต้านประเทศมหาอำนาจ

สำหรับในปัจจุบันกลุ่มก่อการร้ายรัฐอิสลามในตะวันออกกลางได้ถูกฝ่ายรัฐบาลของอิรักและซีเรียภายใต้ความช่วยเหลือจากประเทศมหาอำนาจอย่างสหรัฐฯ และรัสเซีย โจมตีอย่างหนักจนทำให้สามารถยึดเมืองที่อยู่ในการครอบครองของกลุ่มก่อการร้ายรัฐอิสลามกลับมาได้ จากที่เคยยึดครองทั้งในอิรักและซีเรีย และทำให้กลุ่มก่อการร้ายรัฐอิสลามบางส่วนถอยร่นไปกบดานในเขตทะเลทราย และอีกบางส่วนได้หนีกลับไปยังประเทศของตนเอง รวมทั้งหาฐานที่มั่นในประเทศใหม่ ๆ ซึ่งอาจรวมถึงในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ด้วย

สถานการณ์และอิทธิพลของปัญหารัฐอิสลามที่ส่งผลกระทบต่อภูมิภาคอาเซียนมีดังนี้ (1) ก่อให้เกิดการบ่มเพาะแนวความคิดนิยมความรุนแรง และการประกาศเดินตามแนวทางของรัฐอิสลาม (2) เป็นลักษณะการฝึกฝืนและแสดงออกในเชิงสัญลักษณ์ เช่น การแต่งกาย การใช้ธงสีดำ ใช้ผ้าคาดศีรษะ และเสื้อสัญลักษณ์ของกลุ่มไอเอส เพื่อยกย่องระดับชื่อเสียงของกลุ่มก่อการร้ายจากระดับท้องถิ่นสู่ระดับภูมิภาค และ (3) การเลียนแบบยุทธวิธี/วิธีการปฏิบัติ เช่น การฆ่าตัดศีรษะ การระเบิดฆ่าตัวตายเพื่อให้เกิดผลกระทบในวงกว้าง ซึ่งแตกต่างจากในอดีตที่ใช้การวางระเบิดเป็นหลัก

ตอบวัตถุประสงค์การวิจัยข้อที่ 2

การก่อเกิดของปัญหารัฐอิสลามในตะวันออกกลางกับในอาเซียน เมื่อพิจารณาผ่านตัวแปรสำคัญต่าง ๆ จะพบว่ามีความเหมือนและความต่าง ดังนี้

ปัจจัยทางประวัติศาสตร์ อาเซียนและตะวันออกกลางมีความคล้ายคลึงกันในเรื่องการเข้ามาของพระเจ้าอาณานิคม ที่กำหนดอาณาเขตและเส้นพรมแดนโดยมิได้คำนึงถึงความแตกต่างหลากหลายทางเชื้อชาติและศาสนาของประชากรในพื้นที่ อันเป็นมูลเหตุทำให้เกิดการจัดตั้งกลุ่มก่อการร้ายต่าง ๆ ขึ้นมาต่อสู้เรียกร้องสิทธิของตน สำหรับประเด็นที่แตกต่างคืออาเซียนไม่มีการต่อสู้อย่างรุนแรงเหมือนในตะวันออกกลาง

ปัจจัยทางภูมิรัฐศาสตร์ อาเซียนมีความคล้ายคลึงกับ ตะวันออกกลางในเรื่องของพื้นที่บางพื้นที่ที่เป็นเขตปลอด อำนาจรัฐ หรือเป็นพื้นที่ The Gray-Zone (Conflict) ทำให้รัฐบาลไม่สามารถปฏิบัติงานในพื้นที่นั้น ๆ ได้อย่าง เต็มรูปแบบ ส่วนประเด็นที่แตกต่างจากตะวันออกกลางคือ อาเซียนมีเส้นแบ่งเขตแดนประเทศที่ชัดเจน โดยมีพรมแดน ทางธรรมชาติเป็นเส้นแบ่ง เช่น ภูเขา ลำน้ำ ทะเล ทำให้ การเคลื่อนย้ายระหว่างประเทศในลักษณะกองกำลังขนาดใหญ่ทำได้ค่อนข้างยาก แต่ภูมิภาคตะวันออกกลางเป็น ผืนดินเดียวกัน ไม่มีพรมแดนทางธรรมชาติเป็นเครื่อง กีดขวาง ทำให้เกิดกู่ต่อต่อการเคลื่อนย้ายกองกำลังของกลุ่ม ก่อการร้ายได้สะดวกและยากต่อการสกัดกั้น

สาเหตุจากปัจจัยภายใน ชาวมุสลิมในภูมิภาคอาเซียน มีแนวคิดสายกลางและไม่นิยมใช้ความรุนแรง ไม่มีการ แบ่งประเทศว่าเป็นซุนนีหรือชีอะห์เหมือนในภูมิภาค ตะวันออกกลาง ส่วนความขัดแย้งจากการแย่งอำนาจนั้น ชาวมุสลิมในอาเซียนไม่ได้มีเป้าหมายในการจัดตั้งรัฐอิสลาม แต่เป็นการต่อต้านรัฐบาล เพื่อเรียกร้องความชอบธรรมใน ทางการเมืองและสังคมเท่านั้น ทำให้การก่อการร้ายที่เกิด ในอาเซียนไม่รุนแรงและมีโอกาสเกิดการสนับสนุนการ ก่อการร้ายโดยประเทศอาเซียนด้วยกันเองได้น้อย

แรงขับจากปัจจัยภายนอก บทบาทของชาติ มหาอำนาจที่เข้ามาในภูมิภาคอาเซียนนั้น มีความแตกต่าง คือ ชาติมหาอำนาจในตะวันออกกลางเข้ามามีบทบาทอย่าง มากในการแทรกแซงและสนับสนุนในเรื่องการฝึกและติด อาวุธให้กับทั้งฝ่ายผู้ก่อการร้ายและฝ่ายรัฐบาล แต่สำหรับ อาเซียนจะเป็นในลักษณะของความร่วมมือด้านนโยบาย การต่อต้านการก่อการร้ายมากกว่า แต่อย่างไรก็ตาม กรณี การยึดพื้นที่เมืองมาราวิกี้อาจเป็นกรณีศึกษาของอาเซียน ต่อบทบาทของมหาอำนาจที่อาจส่งผลกระทบต่อสถานการณ์ การก่อการร้ายในภูมิภาค อันจะเห็นได้จากข้อมูลเชิงลึก จากการสัมภาษณ์ที่พบว่ากลุ่มก่อการร้ายที่ยึดเมืองมาราวิกี มีแรงหนุนจากชาติมหาอำนาจและเกี่ยวข้องกับการเมืองระหว่างประเทศ

การพัฒนาของสถานการณ์ กลุ่มก่อการร้ายรัฐอิสลาม ใช้สื่อสังคมออนไลน์ ทั้งเฟซบุ๊ก ทวิตเตอร์ ยูทูป ฯลฯ เป็น เครื่องมือในการเผยแพร่แนวคิดสุดโต่งของตน สอดคล้อง กับกลุ่มก่อการร้ายในอาเซียนที่มีความสามารถในการ

ประชาสัมพันธ์ผลงานของกลุ่มผ่านสื่อสังคมออนไลน์ ซึ่ง เป็นการเผยแพร่แนวคิดและอุดมการณ์ของกลุ่ม ทำให้ได้ สมาชิกกลุ่มหัวรุนแรงเพิ่มมากขึ้น

ตอบวัตถุประสงค์การวิจัยข้อที่ 3

ข้อเสนอแนะสำหรับอาเซียน

อาเซียนควรวางบทบาทกับประเทศมหาอำนาจอย่าง เหมาะสม มีความชัดเจนด้านนโยบายการต่างประเทศ การสร้างความร่วมมือในการต่อต้านการก่อการร้าย และ รักษาจุดยืนของอาเซียนในความเป็นเอกภาพ โดยไม่ต้อง ความขัดแย้งภายนอกเข้ามาในภูมิภาค นอกจากนี้ควร ลดเงื่อนไขในพื้นที่และไม่สร้างเงื่อนไขใหม่ เพื่อไม่ให้เกิด การบ่มเพาะแนวคิดหัวรุนแรง โดยใช้วิธีการค้นหาปัญหา และแก้ที่สาเหตุของปัญหาที่บ่มเพาะแนวคิดนิยมความ รุนแรง และมีแนวทางแก้ไขโดยการสร้างข้อตกลงและความ ร่วมมือกับกลุ่มประเทศต่าง ๆ

นอกจากนี้สมาชิกอาเซียนต้องให้ความสำคัญกับพื้นที่ ที่มีการก่อการร้ายอยู่เดิม โดยเฉพาะพื้นที่สุญญากาศ พื้นที่ ที่เป็นเขตปลอดอำนาจรัฐ หรือเป็นพื้นที่ The Gray-Zone (Conflict) รวมทั้งการติดตามกลุ่ม Lone Wolf ควร มี กระบวนการเปลี่ยนคนที่ฝึกใฝ่ให้เข้ามาสู่ทางสายกลาง และ การปลูกฝังแนวคิดที่ถูกต้องตามหลักศาสนาเป็นสิ่งสำคัญ ข้อเสนอแนะสำหรับประเทศไทย

สำหรับประเทศไทย จากการศึกษาพบว่าสถานการณ์ การก่อการร้ายในภาคใต้ของประเทศไทยไม่ได้มีความ เชื่อมโยงกับกลุ่มก่อการร้ายรัฐอิสลาม ยังไม่พบความเชื่อมโยงระหว่างกลุ่มแบ่งแยกดินแดนในจังหวัดชายแดนภาคใต้ (จชต.) ของไทยกับกลุ่มไอเอส

สำหรับสถานการณ์ใน จชต. นั้นถือว่าการแก้ไขปัญห ตามยุทธศาสตร์พระราชทาน “เข้าใจ เข้าถึง พัฒนา” ร่วม กันนโยบายของรัฐบาลและใช้แนวทาง “การเมืองนำการ ทหาร” เป็นแนวทางที่เหมาะสม ซึ่งสามารถเป็นแนวทาง หลักในการสกัดกั้นการบ่มเพาะแนวความคิดแบ่งแยก ดินแดน และรวมถึงแนวคิดนิยมความรุนแรงที่มาจาก การโฆษณาชวนเชื่อของกลุ่มรัฐอิสลามได้

บรรณานุกรม

วารสารและหนังสือพิมพ์

กุลนันท์ คันจิก. “การก่อการร้ายในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้”.

จุลสารความมั่นคงศึกษา ชุดการก่อการร้ายในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้. ฉบับที่ 193, มกราคม 2561.

จรัญ มะลูลีม. “รัฐอิสลามในอิรักและซีเรีย”. จุลสารความมั่นคงศึกษา. สถาบันข่าวกรอง สำนักข่าวกรองแห่งชาติ. ฉบับที่ 149, พฤศจิกายน 2557.

จิราภรณ์ ศิระวรกุล. “ออสเตรเลียนกับการต่อต้านการก่อการร้ายในอินโดนีเซีย ภายหลังเหตุการณ์ลอบวางระเบิดบนเกาะบาหลี”. วารสารสาขามนุษยศาสตร์ สังคมศาสตร์และศิลปะ. มหาวิทยาลัยศิลปากร. ปีที่ 10 ฉบับที่ 2, พฤษภาคม-สิงหาคม 2560.

จุฑาทิพย์ คล้ายทับทิม. “การก่อการร้ายในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้”. วารสารสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์. มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์. ปีที่ 31, พฤษภาคม-สิงหาคม 2548.

จุฑาทิพย์ คล้ายทับทิม. “การก่อการร้ายในอาเซียน”. วารสารสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์. มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์. ปีที่ 31, พฤษภาคม-สิงหาคม 2548.

ชัยโชค จุลศิริวงศ์. “การก่อการร้ายในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้”. จุลสารความมั่นคงศึกษา. ชุด “โลกาภิวัตน์ก่อการร้าย (Globalization of Terrorism)”. ฉบับที่ 2, กุมภาพันธ์ 2549.

ดลยา เทียนทอง. “มูลเหตุการก่อการร้าย”. จุลสารความมั่นคงศึกษา ชุดก่อการร้ายศึกษา (Terrorism Study). ฉบับที่ 3, มีนาคม 2549.

พิศาล อมรรัตนานานุภาพ. “การวิเคราะห์กลุ่มรัฐอิสลาม (IS) ผ่านแนวคิดความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ”. วารสารกองทัพไทย (เสนาสนเทศ). ปีที่ 56 ฉบับที่ 1, ตุลาคม-ธันวาคม 2560.

ศันโรจน์ ธรรมยศ. “กลุ่มมาอูเต้ โอซิสแห่งมินดาเนา”. วารสารหลักเมือง. สำนักงานปลัดกระทรวงกลาโหม. ปีที่ 5 ฉบับที่ 317, สิงหาคม 2560.

ศันโรจน์ ธรรมยศ. “ไอเอสในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้”. วารสารกองทัพไทย (เสนาสนเทศ). ปีที่ 56 ฉบับที่ 1, ตุลาคม-ธันวาคม 2560.

สีดา สอนศรี. “รัฐกับอิสลามิกชนในโมโรฟิลิปปินส์”.

จุลสารความมั่นคงศึกษา ชุดรัฐกับสังคมมุสลิม: มุมมองเปรียบเทียบ. ฉบับที่ 14, ธันวาคม 2549.

สุรชาติ บำรุงสุข. “ประเภทของการก่อการร้าย”. จุลสารความมั่นคงศึกษา ชุดการก่อการร้ายในศตวรรษที่ 21 (Terrorism in the Twenty-First Century). ฉบับที่ 4, เมษายน 2549.

สุภาศัพท์รณ ตั้งตรงไพโรจน์. “รัฐกับสังคมมุสลิมในอินโดนีเซีย”, จุลสารความมั่นคงศึกษา ชุดรัฐกับสังคมมุสลิม: มุมมองเปรียบเทียบ. ฉบับที่ 14, ธันวาคม 2549.

สุภาศัพท์รณ ตั้งตรงไพโรจน์. “การก่อการร้ายในภูมิภาค”, จุลสารความมั่นคงศึกษา. ฉบับที่ 28, กันยายน 2550. วิทยานิพนธ์ รายงานวิจัย เอกสารวิจัย

ชูชัย บุญย้อย. “ผลกระทบต่อความมั่นคงของชาติจากลัทธิความเชื่อทางศาสนาในแนวทางที่รุนแรง: กรณีศึกษาแนวความคิดในการจัดตั้งรัฐอิสลามบริสุทธิ์”. เอกสารวิจัยส่วนบุคคล, วิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักร, 2547.

ดวงตา ราชอาณาจักร และคณะ. “การผลักดันนโยบายการต่อต้านการก่อการร้ายภายในประเทศ: มิติด้านการบริหารจัดการทรัพยากรมนุษย์”. เอกสารวิจัย. วารสารวิชาการแพรววาทศิลป์ มหาวิทยาลัยกาฬสินธุ์. ปีที่ 3 ฉบับที่ 3, กันยายน-ธันวาคม 2559.

บุญชู เกิดโชค. พลโท. “การบูรณาการงานต่อต้านการก่อการร้ายของประเทศไทย”. เอกสารวิจัยส่วนบุคคล, วิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักร, 2554.

ประภัสสร เทพชาติรี “การก่อการร้าย (Terrorist)”. เอกสารวิจัยส่วนบุคคล, สถาบันพระปกเกล้า, 2550.

ปกรณ์ ศรีจันทร์งาน. “การแก้ไขปัญหการก่อการร้ายสากลในประเทศไทย”. เอกสารวิจัยส่วนบุคคล, วิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักร, 2552.

ปรีพัฒน์ ผลาสินธุ์. พลโท. “การพัฒนายุทธศาสตร์ด้านการฝึกของศูนย์ปฏิบัติการต่อต้านการก่อการร้ายสากลเพื่อรองรับภัยคุกคามจากการก่อการร้ายสากลในอนาคต”. เอกสารวิจัยส่วนบุคคล, วิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักร, 2557.

พรประสิทธิ์ กล่ำสมบัติ. “ผลกระทบจากการก่อการร้ายของ กลุ่มรัฐอิสลามต่อความมั่นคงของภูมิภาคอาเซียนและประเทศไทย”. เอกสารวิจัยส่วนบุคคล, วิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักร, 2557.

เรืองเดช มหาศรานนท์. “กฎหมายระหว่างประเทศและพันธกรณีของไทยในการป้องกันและปราบปรามการก่อการร้ายระหว่างประเทศ”. เอกสารวิจัยส่วนบุคคล, วิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักร, 2547.

วรเกียรติ รัตนานนท์. “กรณีศึกษาเปรียบเทียบกลุ่มก่อการร้ายรัฐอิสลาม IS The Islamic State และกลุ่มอัลกออิดะห์”. เอกสารวิจัยส่วนบุคคล, วิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักร, 2558.

ศิริวรรณ สุขธมมาน. “แนวทางการดำเนินการของประเทศไทยในการรับมือกับภัยคุกคามที่อาจเกิดขึ้นจากกลุ่มกองกำลังรัฐอิสลาม”. เอกสารวิจัยส่วนบุคคล, วิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักร, 2558.

สุรัชย์ นิระ. “การต่อต้านการก่อการร้ายสากลของไทย”. เอกสารวิจัยส่วนบุคคล, วิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักร, 2547.

หฤทัย รัตนระพี. “ความผิดฐานก่อการร้าย”. เอกสารวิจัย, หลักสูตรนิติศาสตรมหาบัณฑิต สาขานิติศาสตรคดีนิติศาสตร์ พนมยงค์, มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต, 2556.

หยาดพิรุณ นาชัยสินธุ์. “ยุทธศาสตร์การต่อต้านการก่อการร้ายทางไซเบอร์ในประเทศไทย (Strategies to Counter Cyber Terrorism in Thailand)”. เอกสารวิจัยส่วนบุคคล, คณะรัฐศาสตร์และนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา. วารสารวิจัย มสท. สาขามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์. ปีที่ 13 ฉบับที่ 2, พฤษภาคม-สิงหาคม 2560.

ฐานข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์

การต่างประเทศ, กระทรวง. “สถานการณ์สำคัญในภูมิภาค”. (ออนไลน์). เข้าถึงได้จาก: <http://sameaf.mfa.go.th/amed/detail.php?ID=1653&SECTION=AMED>, 2561.

การต่างประเทศ, กระทรวง. “สาธารณรัฐอิรัก”. (ออนไลน์). เข้าถึงได้จาก: http://sameaf.mfa.go.th/country/middle-east/detail.php?ID=39&PAGE_2=2#2, 2561.

การท่องเที่ยวและกีฬา, กระทรวง. “โครงการเชื่อมโยงอาเซียน”. (ออนไลน์). เข้าถึงได้จาก: <http://th.aectourismthai.com/content1/3575>, 2561.

ขวลิต รัชชัญญ์วิวงศ์. “ตะวันออกกลาง”. (ออนไลน์). เข้าถึงได้จาก: http://sameaf.mfa.go.th/country/middle-east/tips_detail.php?ID=571&SECTION=39, 2561.

ขวลิต รัชชัญญ์วิวงศ์. “สงครามอิรัก-อิหร่าน 1980-1988”. (ออนไลน์). เข้าถึงได้จาก: <http://www.manager.co.th/Around/ViewNews.aspx?NewsID=9480000035449>, 2561.

ทีนิวัสส์. “ย้อนรอยสงครามอ่าวเปอร์เซีย ค.ศ. 1990 ที่วันนี้ อาจจะมาอีกครั้ง หลังสถานการณ์ซาอุฯ และพวก บีอิหร่านผ่านกาดาร์อย่างหนัก”. (ออนไลน์). เข้าถึงได้จาก: <http://www.tnews.co.th/contents/325869>, 2561.

ทีนิวัสส์. “ทหารซีเรียพบคลังแสงขนาดใหญ่ของกลุ่มไอเอส อาวุธส่วนใหญ่จากค่ายสหรัฐฯ และ อิสราเอล มีบางส่วนผลิตเอง”. (ออนไลน์). เข้าถึงได้จาก: <http://www.tnews.co.th/contents/368279>, 2561.

ไทยรัฐออนไลน์. “รอวันนี้มานาน! นายกฯ ประกาศ ‘รัฐอิสลาม’ ในอิรักจบสิ้นแล้ว”. (ออนไลน์). เข้าถึงได้จาก: <https://www.thairath.co.th/content/990021>, 2560.

ไทยรัฐออนไลน์. “รัสเซียมาแล้ว!! ส่งสัญญาณชัด...ตั้งฐานทัพในซีเรีย ช่วยสู้ไอซิส”. (ออนไลน์). เข้าถึงได้จาก: <https://www.thairath.co.th/content/527674>, 2561.

เทิดสยาม บุญยะเสนา. “ประวัติความเป็นมาของการก่อการร้าย”. บทความวิชาการ. (ออนไลน์). เข้าถึงได้จาก: <https://thamaaya.wordpress.com/>

- 2015/06/01/ประวัติความเป็นมาของกา/, 2561.
- บวร โทศรีแก้ว. “แตกพ่ายแต่ไม่แตกดับ!”. (ออนไลน์). เข้าถึงได้จาก: ไทยรัฐออนไลน์. <https://www.thairath.co.th/content/1116650>, 2561.
- ปณิตา โพธิ. “Middle East (ตะวันออกกลาง)”. (ออนไลน์). เข้าถึงได้จาก: <http://portfoliopanipotthi.blogspot.com/2013/09/middle-east.html>, 2561.
- ประพันธ์ สานแสงทอง. “ความแตกต่างระหว่างอิสลามนิกายสุหนี่กับชีอะห์”. (ออนไลน์). เข้าถึงได้จาก: http://www.thaitribune.org/contents/detail/309?content_id=9817, 2561.
- พลอย ธรรมาภิรานนท์. “ซีเรีย 101: จากสงครามกลางเมืองสู่สงครามตัวแทน”. (ออนไลน์). เข้าถึงได้จาก: <https://www.the101.world/thoughts/syria-101/>, 2561.
- พับลิคโพสต์. “มุสลิมนิกายชีอะห์-สุหนี่ต่างกันอย่างไร?”. (ออนไลน์). เข้าถึงได้จาก: <http://www.publicpostonline.com/2013/main/content.php?page=&category=18&id=346>, 2561.
- มุฮัมมัดญะวาด รัญญุลักษณ์. “ย้อนรอยประวัติศาสตร์ปฐมเหตุแห่งสงคราม 8 ปี “อิรัก-อิหร่าน” (ตอนที่ 2 จบ)”. (ออนไลน์). เข้าถึงได้จาก: <http://www.abnewstoday.com/9634>, 2561.
- รัตพล อ่อนสนิท. “ความเป็นมาของกลุ่มรัฐอิสลามก่อนที่ จะกลายเป็นภัยคุกคามระดับโลก!”. บทความวิชาการ. (ออนไลน์). เข้าถึงได้จาก: <https://www.voathai.com/a/isis-explainer-ro/3461468>, 2561.
- วาทีน ศานต์ สันติ. “ตะวันออกกลาง: ปัญหาอิสราเอล-ปาเลสไตน์ (สงครามยิว-อาหรับ 4 ครั้ง)”. (ออนไลน์). เข้าถึงได้จาก: <https://www.gotoknow.org/posts/458411>, 2561.
- วรรณสิงห์ ประเสริฐกุล. “ใครคือตาลิบัน และทำไม อัฟกานิสถานถึงมีสงคราม (ฉบับย่อ)?” ตอน 2. บทความวิชาการ. (ออนไลน์). เข้าถึงได้จาก: <https://thematter.co/thinkers/taliban-and-afghanistan-2/13268>, 2561.
- วอยซ์ทีวี. “10 ปีสงครามอิรัก กับราคาแท้จริงที่ต้องแบกรับ”. (ออนไลน์). เข้าถึงได้จาก: <https://www.voicetv.co.th/read/65671>, 2561.
- ศราวดี อารีย์. “กระแสไอเอสในอาเซียน (1): โลกมุสลิม”. บทความวิชาการ. (ออนไลน์). เข้าถึงได้จาก: <http://www.komchadluek.net/news/politic/196765>, 2561.
- ศราวดี อารีย์. “ตะวันออกกลางยุคอาณานิคมและการก่อตั้งรัฐสมัยใหม่ (1)”. (ออนไลน์). เข้าถึงได้จาก: <https://www.deepsouthwatch.org/node/11700>, 2561.
- ศราวดี อารีย์. “ตะวันออกกลางยุคอาณานิคมและการก่อตั้งรัฐสมัยใหม่ (2): ที่มาของระบบดินแดนใต้อาณัติ”. (ออนไลน์). เข้าถึงได้จาก: <https://www.deepsouthwatch.org/node/11712>, 2561.
- ศราวดี อารีย์. “ตะวันออกกลางยุคอาณานิคมและการก่อตั้งรัฐสมัยใหม่ (3): รูปแบบและระบบการปกครองภายใต้อาณัติ”. (ออนไลน์). เข้าถึงได้จาก: <https://www.deepsouthwatch.org/node/11714>, 2561.
- ศราวดี อารีย์. “ตะวันออกกลางยุคอาณานิคมและการก่อตั้งรัฐสมัยใหม่ (4): ปาเลสไตน์ในอาณัติอังกฤษ (British Mandate of Palestine)”. (ออนไลน์). เข้าถึงได้จาก: <https://www.deepsouthwatch.org/node/11717>, 2561.
- ศราวดี อารีย์. “ตะวันออกกลางยุคอาณานิคมและการก่อตั้งรัฐสมัยใหม่ (5): ซีเรียในอาณัติฝรั่งเศส”. (ออนไลน์). เข้าถึงได้จาก: <https://www.deepsouthwatch.org/node/11720>, 2561.
- ศราวดี อารีย์. เรื่อง “ตะวันออกกลางยุคอาณานิคมและการก่อตั้งรัฐสมัยใหม่ (จบ): เลบานอน”. (ออนไลน์). เข้าถึงได้จาก: <https://www.deepsouthwatch.org/node/11725>, 2561.
- ศราวดี อารีย์. “ไทยพวบบัมอินโดฯ สัญญาณไอเอสรุกตีอาเซียน”. (ออนไลน์). เข้าถึงได้จาก: <https://www.posttoday.com/social/general/410318>, 2559.
- สถาบันคลังปัญญาด้านยุทธศาสตร์ชาติ วิทยาลัยรัฐกิจ มหาวิทยาลัยรังสิต. “IS กับประเทศไทยและอาเซียน”. (ออนไลน์). เข้าถึงได้จาก: https://www.isranews.org/isranews-article/49198-is_49198.html, 2561.
- สีดา สอนศรี. “บทส่งท้ายจากไอเอส (IS) ในมาราวี ร่วมกับเครือข่ายไอซิส (ISIS) สุ่อาเซียน” บทความ

วิชาการ. (ออนไลน์). เข้าถึงได้จาก: <https://www.matichon.co.th/news/609546>, 2561.

สถาพร เกื้อสกุล. “**เอามาจากไหน!! กองทัพฟิลิปปินส์บุกยึดทรัพย์กลุ่มนักรบเครือข่ายไอเอสจำนวนมหาศาล ชี้จัดทุนต่างชาติสนับสนุนก่อเหตุป่วนประเทศ**”. (ออนไลน์). เข้าถึงได้จาก: <http://www.tnews.co.th/contents/325865>, 2561.

หยาดฟ้า ไทยประทาน. “**ประวัติความเป็นมาของกลุ่มก่อการร้ายไอเอส**”. (ออนไลน์). เข้าถึงได้จาก: <http://siampublic.com/analysis/900/history-of-isis>, 2561.

โอเอ. “**ความเป็นมาของกลุ่มรัฐอิสลาม**” ก่อนที่จะกลายเป็นภัยคุกคามระดับโลก. (ออนไลน์). เข้าถึงได้จาก: <https://www.voathai.com/a/isis-explainer-ro/3461468.html>, 2560.

IS Pace Thailand. “**รัฐอิสลาม**” กับสงครามศาสนาครั้งใหม่. บทความวิชาการ. (ออนไลน์). เข้าถึงได้จาก: <http://www.ispacethailand.org/ประเด็นเด็ด/3765.html>, 2561.

Available: <http://www.straitstimes.com/asia/se-asia/malaysian-militants-plan-to-start-isis-faction-in-south-east-asia>. November 15, 2015, 2018.

ภาษาต่างประเทศ

BBC News, “**Islamic State and the crisis in Iraq and Syria in maps**”. (Online). Available: <http://www.bbc.com/news/world-middle-east-27838034>. March 28, 2018.

Constantine Alexander, “**New online resource offers teachers wealth of Middle East material**”. (Online). Available: <http://www.constantinealexander.net/2011/03/new-online-resource-offers-teachers-wealth-of-middle-east-material.html>. March 3, 2011, 2018.

Marc Championes, Bloomberg News. “**Terrorism-now**”. (online). Available: <https://www.bloombergquint.com/quicktakes/2017/12/22/terrorism-now>. December 23, 2017, 2018.

Raul Dancel. “**Malaysian militants plan to start ISIS faction in South-east Asia**”. (online).